

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY
School of Translation Studies
Korunets Department of English and German Philology and Translation
Master Qualifying Paper in Translation Studies

HYBRID WAR CONCEPT IN CONTEMPORARY ENGLISH NEWSPAPER
DISCOURSE: LINGUOCOGNITIVE AND TRANSLATION ASPECTS

Group MPa 53-18
Faculty of translation
Full-time student
Majoring 035 Philology,
Specialization 035.041 Germanic Languages
and Literature (including Translation),
English as the first language
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation (English
and Second Foreign Language)
Karina O. Naida

Research supervisor:
V.H. Nikonova
Doctor of Philology,
Full Professor

Kyiv – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет перекладознавства
Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

КОНЦЕПТ ГІБРИДНА ВІЙНА У СУЧАСНОМУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ
ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ
АСПЕКТИ

Студентки групи МПа 53-18
денної форми навчання
факультету перекладознавства
спеціальності 035 Філологія,
спеціалізації 035.041 Германські
мови і літератури (переклад
включно),
перша - англійська
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська
мова і друга іноземна мова)
Найди Карини Олексіївни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2018 року

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Ніконова В.Г.

Завідувач кафедри
_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: _____ ЕКТС

Київ – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1.	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> У МОВОЗНАВЧОМУ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТАХ.....	4
1.1 Визначення концепту <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> в сучасній лінгвоконцептології.....	4
1.2 Мовні засоби на позначення концепту <i>ВІЙНА</i> та способи їхнього перекладу українською мовою	10
1.3 Стилiстичнi особливостi газетного тексту та способи їх вiдтворення у перекладi	19
Висновки до роздiлу 1	27
РОЗДІЛ 2.	
ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> В АНГЛОМОВНИХ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТАХ.....	30
2.1 Структурні особливості мовних засобів на позначення концепту <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> у газетних текстах	30
2.2 Семантичні особливості мовних засобів на позначення концепту <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> в англomовних газетних текстах.....	36
2.3 Стилiстичнi особливостi мовних засобiв на позначення концепту <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> у газетних текстах	45
Висновки до роздiлу 2	51
РОЗДІЛ 3.	
СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	53
3.1 Способи еквівалентного вiдтворення українською мовою вербалiзаторiв концепту <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> у перекладах текстiв газетного дискурсу.....	53
3.2 Застосування перекладацьких трансформацiй для збереження прагматичних функцiй вербалiзаторiв концепту <i>ГІБРИДНА ВІЙНА</i> у перекладi текстiв англomовного дискурсу.....	60
Висновки до роздiлу 3	71

ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	93
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	87
ДОДАТОК Мовні засоби на позначення концепту війна та їх відтворення в українському перекладі.....	88
SUMMARY	102

ВСТУП

Дипломну роботу присвячено вивченню особливостей концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у сучасному англійськомовному газетному дискурсі: у лінгвокогнітивному і перекладознавчому аспектах.

Одним із найважливіших видів мовної діяльності є переклад, володіння яким необхідне для повноцінної роботи представників різноманітних спеціальностей. Переклад газетних текстів військової тематики загалом відрізняється спеціальною військовою лексикою, широким використанням військової й науково-технічної термінології, наявністю значної кількості фразеологічних сполучень, абревіатур, скорочень і умовних позначень, метафоричних і метонімічних виразів, характерних тільки для військової сфери спілкування.

На нашу думку, лінгвокогнітивний підхід до вирішення проблеми дослідження військової лексики на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА добре вивчений. Однак особливості перекладу текстів конкретного газетного жанру військової сфери залишається поза увагою дослідників. До такої групи текстів належать насамперед військово-публіцистичні тексти. У літературі з перекладу військових документів можна знайти лише окремі зауваження з цього питання. Проте не менш важливим є вивчення структурних та семантичних особливостей військових текстів в аспекті перекладу, що є особливо актуальним на даному етапі розвитку військового перекладу англійськомовної періодики.

У військовому галузевому перекладі велике значення надається точності перекладу, тому що перекладений матеріал може стати основою для прийняття важливих рішень, проведення воєнних операцій тощо. Багато уваги дослідженню стратегій галузевого перекладу приділяли такі вчені, як: В.М. Комісаров, О.В. Бурда-Лассен, В.І. Карабан, Я.І. Рецкер. Огляд наукової літератури з досліджуваного питання, а саме: особливості концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у сучасному англійськомовному газетному дискурсі: лінгвокогнітивний і

перекладознавчий аспекти (В. Белоус, Д. Василенко, Дж. Лакофф, Л. Нелюбін, Н. Шмідт та ін.) дає можливість стверджувати, що в сучасному мовознавстві та перекладознавстві даній проблемі приділено недостатньо уваги.

Актуальність роботи визначається загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних та перекладознавчих досліджень на виявлення особливостей концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у сучасному англійськомовному газетному дискурсі: лінгвокогнітивний і перекладознавчий аспекти.

Метою дослідження є вивчення особливостей засобів вербалізації концепту ГІБРИДНА ВІЙНА в сучасному газетному дискурсі та шляхів їх відтворення в українських перекладах.

Для досягнення мети ставилися такі **завдання**:

— визначити теоретичні засади вивчення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у мовознавстві і перекладознавстві;

— охарактеризувати мовні засоби на позначення концепту ВІЙНА та способи їхнього перекладу українською мовою;

— стилістичні особливості газетного тексту та способи їх відтворення у перекладі;

— виокремити структурні та семантичні особливості мовних засобів на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА в англійськомовних газетних текстах;

— розглянути стилістичні особливості мовних засобів на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у газетних текстах;

— охарактеризувати способи еквівалентного відтворення українською мовою вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у перекладах текстів англійськомовного газетного дискурсу;

— проаналізувати застосування перекладацьких трансформацій для збереження прагматичних функцій вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у перекладі текстів англійськомовного газетного дискурсу.

Об'єктом дослідження є концепт ГІБРИДНА ВІЙНА.

Предметом дослідження є особливості засобів вербалізації концепту ГІБРИДНА ВІЙНА в сучасному газетному дискурсі та шляхів їх відторення в українських перекладах.

Матеріалом дослідження послужили англomовні газетні тексти на військову тематику.

Методи дослідження зумовлені метою, завданнями та проаналізованим матеріалом:

— зіставний метод, що полягає у співвіднесенні лексичних, лексико-граматичних та граматичних структур мовою оригіналу та їх українських відповідників у газетних текстах військової тематики;

— контекстуально-інтерпретаційний, що полягає у з'ясуванні специфіки значення слів і словосполучень у тексті оригіналу та його перекладі;

— описовий, за допомогою якого було обґрунтовано використання певного типу трансформацій;

— метод трансформаційного аналізу, що полягає у дослідженні різних видів трансформацій, а саме: лексичних, лексико-граматичних та граматичних.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому комплексно розглядаються засоби вербалізації концепту ГІБРИДНА ВІЙНА в сучасному газетному дискурсі та шляхи їх відторення в українських перекладах. Проводиться дослідження конкретних особливостей газетних текстів військової галузі.

Практичне значення дослідження магістерської роботи полягає в тому, що зібраний та проаналізований матеріал може бути використаний на лекціях з перекладознавства, стилістики, мовознавства, компаративістики. Запропоноване дослідження має не тільки науково-пізнавальний характер: його результати можуть бути корисними для філологів та перекладачів, які прагнуть удосконалювати свій професійний рівень.

Логіка дослідження зумовила структуру дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних

висновків, списку використаної літератури, списку довідкової літератури, списку джерел ілюстративного матеріалу, додатку, резюме.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ *ГІБРИДНА ВІЙНА* У МОВОЗНАВЧОМУ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТАХ

1.1 Визначення концепту *ГІБРИДНА ВІЙНА* в сучасній лінгвоконцептології

Війна – явище багатопланове. Це не тільки «збройна боротьба між державами, народами, племенами і т.п.», а й – у більш загальному значенні – «боротьба за досягнення своїх цілей засобами впливу на кого-, що-н.» [49: 53]. Обидва значення актуалізуються на пресупозитивних (ті, що маються на увазі) семах 'протириччя', 'протиборство'; вторинні метафоричні смисли війни співвідносяться з найрізноманітнішими ситуаціями: наприклад, гострих сімейних, корпоративних, економічних, ідеологічних протирич, із ситуаціями боротьби різного ступеня гостроти за політичну владу в будь-якій організації, партії або країні, у вуличній компанії або бізнес-структурі і т.д., аж до боротьби людини з самим собою.

У будь-якому випадку війна підпорядковується, з одного боку, меті домогтися верховенства і підпорядкування (влади, домінування), з іншого боку, зберегти незалежність, право розпоряджатися собою, в тому числі своєю країною в усіх складових її життя, на власний розсуд.

Війна – феномен парадоксальний: збереження життєздатності будь-якого організму, в тому числі державного, вимагає миру і спокою, але мир і спокій можливі лише за умови напруги сил і тому недосяжні поза чварами, що забезпечують потрібне напруження [13: 103]. Звідси неминучість і необхідність війни, що ясно розуміли ще в античності.

Важливість спеціального лінгвокультурологічного дослідження концепту ВІЙНА слід вбачати, на наш погляд, не стільки в значущості самого феномена, що постійно змінюється, але в своїй основі залишається незмінним, скільки в радикальних змінах у його змісті.

Зараз йде чергова світова війна, якщо врахувати, що різноманіття сучасних «озброєних» воєн, ініційованих переважно США із залученням інших країн Заходу і різних терористичних угруповань, поєднується з різноманіттям інших форм агресивного геополітичного протиборства, націленого з боку держав «золотого мільярда» на глобальне домінування в самих різних сферах життя. Геополітичне протиборство – не прямий синонім, а квазісинонім війни, термінологічне словосполучення, що виступає як евфемізм, що згладжує драматизм ситуації.

Логіка лінгвокультурологічного дослідження вимагає знайти по можливості однослівне іменування, яке компактно фіксує цілі, форми і методи сучасної світової війни. За цілями таке іменування доцільно вбачати в лексемах *глобалізм/глобалізація*, що включають цільову сему «світове панування» (пор. академічне словникове тлумачення глобалізації: «Зовнішня політика держави, яка полягає в нав'язуванні своєї волі іншим країнам, у встановленні світового панування» [103: 248], – з тим необхідним доповненням, що глобалізація – це не тільки політичне, а й економічне, культурне і т.д. явище, яке орієнтоване на підпорядкування всього життя всіх країн якомусь єдиному світовому центру панування), за специфікою прояву – в окказіоналізмі *мировійна*, що фіксує антиномічне з'єднання станів миру і війни [40: 19].

Різноманіття форм і методів сучасної світової війни, коли війни всіх типів з'єднуються в одну «гіпервійну», фіксується в найменуванні *гібридна війна* – особлива військова стратегія, в рамках якої поєднуються «звичайна» війна з використанням засобів фізичного знищення і безліч інших способів придушення/підпорядкування, а можливо й винищення, знищення противника, більш витончених, ніж вогнева міць [14: 80]. Це «повнота війни у всіх сферах і

рівнях буття людини і суспільства» [32: 198], органічне поєднання летальних і нелетальних засобів знищення противника.

У результаті лексико-семантичне ядро, яке лінгвістично опредмечує концепт ВІЙНА, втрачає, як справедливо зазначають сучасні дослідники, прямі кореляції з, наприклад, «предметним денотатом», що піддається візуалізації [41: 198], оскільки охоплює всі сфери життя народів і держав.

Лінгвокультурологічний підхід до проблеми передбачає перелічення словосполучень, які існують в різних видах дискурсу і фіксують багатолічність сучасної війни («мировійни», геополітичного протиборства). Назвемо деякі найважливіші з них: археологічна / історична; атомна / ядерна; бактеріологічна; генетична; демографічна; ідеологічна; інформаційна / інформаційно-психологічна / мережева, в тому числі медіавійна; кібернетична / мережецентрична (війна засобів розвідки, зв'язку і управління); кліматична, націлена на отримання односторонніх переваг у результаті штучних впливів на клімат; культурна війна, або війна культур; психологічна / аксіологічна / ментальна / поведінкова, націлена на формування особистісних установок прийняти агресора як «визволителя» / носія прогресу чи несвідомо діяти під його прихованим управлінням в його інтересах; релігійна (особливо агресивний атеїзм, дарвінізм і інші форми секулярного неоязичництва, що поширюють християнофобії, ісламофобію та інші форми інформаційно-психологічної війни проти традиційних релігій); тектонічна, націлена на провокування геологічних катастроф з метою руйнування території противника; терористична / диверсійно-терористична; фармацевтична; хімічна; екологічна, націлена на досягнення односторонніх екологічних переваг; економічна, в тому числі банківська / фінансова / продовольча / рибна; та ін.

Усі названі види воєн, які іноді пропонують, поряд з поняттям «гібридна війна», об'єднувати також характеризуючим поняттям «цивілізаційна війна» [64: 38], — оскільки вони пов'язані між собою опозитивними ключовими смислами 'домінування'/'незалежність', створюють численні і виключно різноманітні переплетення конкретних, приватних цілей і засобів.

Таким чином, словникове ядро концепту ВІЙНА, що будується на семантичних компонентах 'озброєний' і 'націлений на фізичне знищення противника', істотно дисонує з сучасними реальностями. Війна як збройна боротьба – лише найбільш явний прояв сутички, яка ніколи не припиняється (конкуренції, боротьби, чвар) між народами і державами за ресурси, за владу як можливість домінування, а значить, за можливість експлуатації «чужих» на догоду «своїм», за території («життєвий простір») та інші необхідні для процвітання блага.

Потрібно додати, що сучасна теорія війни розглядає «війну» як соціально-політичний процес, що характеризується боротьбою суб'єктів геополітики за ресурси, виживання, роль і статус у цьому світі, за можливість перерозподілу територій, формування нової картини світу й подальше використання стратегічних успіхів і перемог. З метою суспільної та психологічної безпеки населення влада навмисно замовчує окремі факти, а інколи завідомо спотворює істинність подій [68: 108].

Протягом багатьох років розроблялися методи побудови складних військових евфемізмів, тобто не просто підміна слів і понять, а мовні конструкції з точно виміряними ефектами впливу на масову свідомість [6: 114]. Унаслідок цього стало можливим говорити про таку технологію маніпуляції свідомістю, як зміна значення слів і понять. З преси все частіше вилучається лексика з негативною конотацією, а замість неї вводиться нейтральна. Тобто створюється віртуальна дискурсивна реальність, у контексті якої війна сприймається аудиторією інакше, що вигідно правлячим елітам.

Сучасна війна може бути далека від відкритого насильства і військових дій. Місцем її проведення й одночасно метою є психіка людини. За словами І.О. Стаднік, наслідки таких дискурсивних війн більш руйнівні [68: 110]. Враховуючи прихований характер війни, вона веде до панування одних соціальних чи етнічних груп над іншими, що не мають доступу й контролю над інформаційними потоками. Різні рівні військового дискурсу беруть участь у створенні, вираженні, поширенні й упровадженні у масову свідомість

негативних або позитивних думок, суджень, оцінок, стереотипів відносно суспільних, соціальних, етнічних та інших груп. Так, військовий дискурс ЗМІ відіграє безперечно важливу роль у маніпуляції громадською свідомістю.

Характеристики ставлення до війни в мовних картинах світу англійців і українців відрізняються певною специфікою, яка відображається більшою мірою в понятті «війна» для носіїв англійської мови. Для них війна – це засіб вирішення глобальних проблем підтримання миру і спокою на планеті. Відмінності в концептуалізації поняття *війна* полягають в тому, що в україномовній картині світу війна є відображенням тривожності, агресії, небезпеки. В українській культурі контраст між своїм і чужим більший, ніж в англійській картині світу.

Сучасні війни позначають загальною назвою «війни четвертого покоління» (*fourth generation war(fare)*). Поняття «війна четвертого покоління» базується на уявленні про історичний розвиток стратегії і тактики воєнних дій. Так, «війною першого покоління» іменують період використання гладкоствольної зброї і тактики «лінійного ведення бою». «Друге покоління» – це період застосування автоматичної зброї, період тактики «вогню і руху». «Війна третього покоління «в умовах застосування танків і авіації вже була, в основному, війною ідей [22: 28].

Особливостями «війн четвертого покоління» є широке використання сучасної інформаційної техніки, тим самим, використання високоточних видів зброї. Крім того, до особливостей «війни четвертого покоління» відносять майже повну «розмитість» таких категорій, як війна і мир, фронт і тил, військові і цивільні особи [22: 169 – 170]. Теорія «війни четвертого покоління» заснована на уявленні про те, що перевага політичної волі при правильному і всебічному використанні сили й наявних ресурсів, а також вразливостей противника, здатні забезпечити розгром навіть переважаючого по економічній і військовій міці ворога [1: 43].

На відміну від війн попередніх поколінь, вона «не націлена на досягнення перемоги шляхом розгрому збройних сил противника або знищення його

воєнно-економічного потенціалу, а збройна перевага не розглядається достатньою й необхідною умовою перемоги у війні. Замість цього передбачається безпосередній вплив на свідомість і волю суспільства залученого в конфлікт та осіб, що приймають рішення, руйнація їх політичної волі, використання всіх наявних можливостей і засобів впливу для того, щоб змінити політичне положення противника, переконуючи його вище військово-політичне керівництво у тому, що їх стратегічні цілі або недосяжні, або їх досягнення нерозмірно дороге. При цьому сучасна агресія може здійснюватися як зсередини, так і ззовні та приймати різноманітні форми» [1: 44]. Основними формами ведення «війн четвертого покоління» вважають тероризм та конфлікти за участі партизанських повстанців.

Спеціалісти вважають доцільним підкреслити, що у майбутньому можуть виникнути війни, які позначаються інновацією *fifth-generation warfare*. «Війна п'ятого покоління» передбачає застосування найрізноманітнішої сучасної тактики і видів озброєння, в тому числі й зброї масового знищення, до яких вдаються учасники конфлікту з метою досягнення перемоги [22: 103].

Проте реальною на сучасному етапі слід вважати саме «війну четвертого покоління», яка має більш конкретні назви, що залежать від її характерних рис. Так, особливістю «війн четвертого покоління» слід вважати асиметричність, тим самим така війна іменується асиметричною війною (*asymmetric warfare*). Вона позначає військові дії, в яких ворогуючі сторони мають суттєво різний військовий потенціал, а слабкий противник вдається до нестандартних тактичних дій, до тероризму [22: 101]. «Асиметрія» сил побудована на здатності до ескалації військової сторони конфлікту, яка перемагає, в той час як «асиметрія» слабкості заснована на готовності та здатності уповільнити хід війни.

Різновидом асиметричної війни можна вважати так звану «гібридну війну» (*hybrid warfare*) – військову стратегію, яка об'єднує звичайну війну й кібервійну. Така війна має синоніми, які відбиваються в англійській мові за допомогою словосполучень *non-linear warfare*, *war of controlled chaos*. Крім

того термін «гібридна війна» (hybrid warfare) використовується для позначення нападів із застосуванням зброї масового знищення у поєднанні із звичайною зброєю та для того, щоб охарактеризувати гнучку й складну динаміку дій на бойовому просторі. «Гібридна війна» є поєднанням жорсткої та м'якої сили, головним завданням такої війни є заплутати та виснажити противника [57: 168 – 171].

Із поняттям гібридної війни дуже тісно переплітається поняття «гібридний мир», яке відбивається словосполученням *hybrid peace* – стан, в якому перебуває потерпаюча від агресії країна, в той час як країна-агресор намагається довести, що вона налагоджує мир. Наразі у такій ситуації знаходиться Україна, проти якої здійснюється агресія. Одним з невідомих компонентів гібридної війни військові експерти вважають так звану «інформаційну» війну (*information warfare*), яка проводиться з метою виведення з ладу комп'ютерної мережі та інших джерел інформації противника.

У підрозділі 1.2 розглянемо мовні засоби на позначення концепту ВІЙНА та способи їхнього перекладу на українську мову, зокрема військові терміни, військові неологізми, фразеологічні звороти та скорочення.

1.2 Мовні засоби на позначення концепту ВІЙНА та способи їхнього перекладу українською мовою

Лінгвоментальна картина військового світу являє собою сукупність лінгвокультурних образів дійсності, яка існує в індивідуальній чи колективній свідомості військової сфери життя мовного співтовариства. Військова комунікація фіксує особливості військового дискурсу за допомогою ментальних одиниць (концептів, стереотипів, сценаріїв, концептуальних полів, цінностей тощо), котрі визначають військові погляди суб'єктів військової ситуації. Військова ситуація, яка вербалізується військовим дискурсом, сприймається як свого роду «діалог» з іншими людьми й культурами, здатний

відобразити мовні, культурологічні, соціальні, економічні, політичні, національні та інші ментальні поля військової картини світу [11: 14].

З погляду стилістичної характеристики всі військові матеріали відрізняються насиченістю спеціальною військовою лексикою, широким використанням військової й науково-технічної термінології, великою кількістю військової номенклатури і спеціальних скорочень та умовних позначень.

Зазначимо, що слова, що передають поняття, пов'язані з війною як суспільно-політичним явищем, її сутністю (збройною боротьбою), головним засобом її ведення (збройними силами), і які вживаються у мові військових та належать до термінологічної і нетермінологічної лексики, розподіляються за певними тематичними групами, під якими розуміють лексичні одиниці, що поєднуються однією ситуацією або однією темою, і для яких зв'язок між значеннями, тобто загальна ідентифікуюча (ядерна) сема [93: 176], не є обов'язковими.

Відношення між елементами тематичної групи зумовлені екстралінгвальними чинниками, а вона є сукупністю матеріальних та ідеальних денотатів, що позначаються словесними знаками [33: 42]. Формою упорядкування денотатів, що складають тематичну групу, є перерахування, назвами тематичних груп є слова. У різні періоди розвитку військової підмови дані тематичні групи поповнюються новими лексичними одиницями: керівництво, управління військами – *control, direction*; військовослужбовці – *soldiers, combatants*; зброя – *weapons*; військова техніка – *military equipment*; боротьба, бій, військові дії – *struggle, fight, battle*.

До того ж, різновидами військової лексики є слова, які не належать до літературної мови, вживаються, головним чином, в усному мовленні військових і утворюють різні соціально-функціональні класи слів, які складаються з неоднорідних за своєю функціональною характеристикою лексичних одиниць [9: 65]. Для їх найменування вживають різні терміни: професіоналізми, жаргонізми, сленг (розмовна лексика, просторіччя). Усі ці лексичні одиниці

поєднуються на основі одного функціонально-семантичного критерію: вони характеризують сферу неофіційного професійного спілкування військових.

У нашому дослідженні термінологічна лексика протиставляється субстандартній, що передбачає включення до складу останньої лексем, які в англійських словниках мають лексикографічні маркери *informal*, *slang*, наприклад, *Soft Berets* (n) (*infml*) – «військові підрозділи Великої Британії», *rotor head* (n) (*sl*) – «пілот гелікоптера». Ми разом з Д.Василенко вважаємо термін «військовий сленг» найбільш широким поняттям [9: 66], тому у подальшому вживаємо терміни «військовий сленг», «військові сленгізми» та «військова субстандартна лексика» як синонімічні поняття.

Важливу роль у збагаченні військового лексикону відіграють семантичні способи утворення нової лексики, зокрема, метонімічний перенос, який «здійснюється на основі суміжності двох речей, їх поєднання у просторі або часі» [24: 39]. У військовій термінологічній лексиці існують певні категорії назв, які мають два денотати: процес і результат (*bombing*, *blocking*, *mouseholing*), приміщення і люди (*air operations center*), організація і військова техніка (*air carrier*), військові дії і зброя (*atomic deterrence*), процес і вантаж (*airlift logistics*, *airlift*).

Специфіка перекладу текстів військової тематики має виражену інформаційну особливість. Основні принципи, способи, прийоми та методи перекладу зокрема притаманні й військовому перекладу. Адекватність перекладу військової лексики передбачає не тільки точну передачу змісту матеріалу, а й ретельну передачу його структурної форми, послідовності викладу та низку інших факторів, які можуть вважатися непотрібними, формальними, але мають велике значення для військового фахівця.

Велика кількість військових термінів представлена у вигляді аббревіатур. Переклад військових скорочень передбачає формулювання термінів однієї мови в іншій. Аббревіатури частково представляють назви організацій, об'єднань і навчальних закладів. Наприклад, *BGB* (US Navy and Marines) – Big Gray Boat. Refersyo large ships, e.g. carrier sand battle ships that are gray in color – велике

військове судно; *AAE* – Artillery Accuracy Effectiveness – ефективність роботи артилерії [75: 125].

Скорочення можуть бути як однокомпонентними, так і багатокомпонентними термінами. Під час перекладу скорочення варто, на думку О.Є. Мілової, насамперед звернутися до словників. Однак, жоден словник не може дати повний список скорочень, які можуть зустрітися в інформаційних матеріалах. Тому необхідно знати основні прийоми перекладу скорочень. По-перше, необхідно ретельно вивчити контекст, із якого спробувати визначити загальне значення скорочення. По-друге, доцільно провести ретельний аналіз структури скорочення й розшифрувати його компоненти [43: 173].

Науковці С.Я. Єрмоленко, С.П. Бибик, О.Г. Тодор розглядають такі способи передачі змісту скорочень [95: 56]: а) повне запозичення англійського скорочення в латинських літерах; цей спосіб зазвичай використовується під час передавання номенклатурних позначень; транслітерація; транскрибування; звуколітерне транскрибування; переклад порожнистої форми; переклад і переписування; переклад повної форми і створення на його основі українського скорочення; передача англійського скорочення описовим методом.

Отже, англомовні військові скорочення під час перекладу повинні розшифровуватися й даватися повним позначенням. Поряд зі скороченнями для позначення зразків озброєння й бойової техніки широко використовуються умовні індексні позначення й умовні знаки, які в письмовому перекладі зазвичай не перекладаються, однак під час перекладу можуть викликати певні труднощі. Зазначені вище особливості англомовних військових скорочень свідчать про те, що вони являють собою специфічний мовний матеріал, який багато в чому відрізняється від звичайних лексичних одиниць, що має враховуватися під час роботи з ними.

Розгляд англомовних скорочень військової сфери дає можливість зробити висновок про те, що розвиток та збагачення військової підмови скороченнями є проявом раціоналізації мовленнєвої діяльності та оптимізації мовотворчих

процесів; найбільш поширеним типом скорочень є ініціальні аббревіатури, які стисло передають значення багатокomпонентних лексичних одиниць і належать до стандартної лексики; процес творення скорочень та аббревіатур відбувається на різних мовних рівнях, лексичному та синтаксичному; телескопізми, як і складні слова, утворюються на основі вільних лексичних одиниць і являють собою конденсацію семантики словосполучення в межах однієї лексичної одиниці [58: 93].

Серед розмаїття підходів до розуміння концепту ВІЙНА найбільш релевантним постає перекладознавчий підхід (С. Воркачов, В. Демецька, В. Карасік, Г. Слишкін), представники якого наголошують на положенні, що на відміну від понять, концепти не тільки мисляться, вони переживаються [70: 314]. Порівняно з концептами поняття мають дещо спрощену структуру, в якій переважає змістова складова і присутні не всі компоненти, що уособлені у структурі концепту. У сучасному вітчизняному перекладознавстві диференційним параметром цих категорій постає образність, емотивність, оцінка, які відсутні у понятті [17: 99].

Отже, концепт ВІЙНА характеризується як трикомпонентне ментальне утворення, що вміщує понятійні, образні та ціннісні елементи [25: 77], «належить свідомості, а також детермінується культурою та омовлюються в мові» [67: 35]. Поняттєва сторона концепту представляє його мовну фіксацію, позначення, опис, знакову структуру, дефініцію, пов'язану із вербалізацією концепту. Концепт може бути вербалізований лексичними, фразеологічними та синтаксичними засобами. Образний компонент концепту включає зорові, слухові, тактильні, смакові характеристики предметів, явищ, подій, відбитих у нашій пам'яті, релевантні ознаки практичного знання. У свою чергу, ціннісний складник концепту визначається етично-культурними нормативами окремого індивідуума або суспільства в цілому [26: 35].

Концепт ВІЙНА належить до універсальних концептів, оскільки він представлений в усіх культурах і мовах світу. Однак у мовній свідомості кожного народу є свої особливості розуміння цього концепту. Тому

досліджуваний концепт, як ментальну одиницю, вважаємо доцільним описати через аналіз лексичних засобів його мовної фіксації, що надасть змогу найповніше репрезентувати понятійний зміст концепту ВІЙНА.

У межах нашого дослідження ми послуговуємося визначенням, сформованим українським германістом А. Приходько, який звертає увагу на коректність вербального «ярликування» семіотичного, знакового «тіла» концепту, адже саме воно вказує на його лінгвокультурологічну інтерпретацію. Якщо ментальні одиниці з однаковою концептуальною організацією по-різному вербалізуються в різних мовах, то ім'я їм потрібно давати мовою, яка виступає об'єктом спеціального аналізу [60: 126].

Англійська лексема *war* має складну історію: давньоанглійську форму *werre* (*large-scale military conflict*) виводять через реконструйовану старофранцузьку форму *guerra* (*difficulty, dispute; hostility; fight, combat, war*), яка походить від прагерманської лексеми *werso* та латинського *bellum* з дефініцією «*to bring into confusion*» [109]. Походження поняття *war* в давньоанглійській мові пов'язане з міфологічними витоками, з поняттями фізичного збитку, агресивності, лайки, прагнення до володіння, а також з поняттями мистецтва та екіпіровки. Згадаємо, що основна тема давньоанглійських героїко-епічних поем – чвари і війни. Отже, саме епос давав всебічну картину світу, вчив відрізняти добро від зла, наставляв як жити і вмирати зокрема, через уведення поняття *war* [104: 301].

Додаткові поняттєві характеристики концепту ВІЙНА в англійській лінгвокультурі представляє ідіоматичність низки одиниць фразеологізмів: *war of nerves, war to end all wars, war of words, war clouds are gathering, war against illiteracy, to make war on disease, to have war in one's heart, war to the knife, war of the elements, war between man and nature, on a war foot basis, with all one's war paint on* [110]. Мотиваційна основа таких висловів здебільшого пов'язана зі світом традиційних народних образів та уявлень. Фразеологічні поєднання приписують досліджуваному концепту ознаки, що асоціюються з англійською картиною світу і висловлюють національне ставлення до нього, дають оцінку.

У сучасному світосприйнятті носіїв англійської лінгвокультури змінюється відношення до війни, що пов'язано з неприйняттям вбивства як способу існування і зростаючою цінністю індивідуального життя. Отже, понятійне поле концепту ВІЙНА доповнюється лексичними одиницями синонімічного ряду, що уточнюють ознаки домінантної лексеми war: *conflict, warfare, combat, fighting, (military) action, bloodshed, struggle; battle, skirmish, fight, clash, engagement, encounter; offensive, attack, campaign; hostilities; jihad, crusade* [110].

На рівні слова вербальна репрезентація концепту ВІЙНА здійснюється іменем цього концепту – лексемою *війна* та її синонімами: *брань, пря, кровопролиття, м'ясорубка, погуляння, сварка, суперечка, сутичка, конфлікт, боротьба, змагання, суперництво, ворожнеча, агресія, битва* [101]. При співвіднесенні словникових синонімів цього концепту у двох лінгвокультурах виявляється, що їх семантика практично рівнозначна, та вони покривають один одного.

Отже, у вербальній маніфестації концепту ВІЙНА проявляються як універсальні, так і національно-специфічні риси, які відображають культурно-історичну детермінованість формування мовної картини світу англомовної та українськомовної лінгвокультур.

Зазвичай відтворення концепту ВІЙНА у перекладі не викликає проблем, адже він є універсальним, загальнолюдським, проте ключові труднощі можуть траплятися при відтворенні досліджуваного концепту крізь призму національної своєрідності світосприймання та специфічного уявлення щодо війни дистантних зіставлюваних лінгвокультур. Різниця у семантиці лексем-вербалізаторів досліджуваного концепту використовується для досягнення прагматичної цілі, що у відтворенні тексту оригіналу неприпустимо ігнорувати.

У процесі перекладу адекватне/неадекватне відтворення перекладачем прагматичного потенціалу вихідного повідомлення залежить від дистанції між культурами та пріоритету прагматичної функції. Завданням перекладача має бути вибір оптимальних засобів для відтворення етнічних особливостей

досліджуваного концепту в мові перекладу, де необхідно враховувати як колективну, так і завуальовану індивідуальну картини світу [70: 315].

У перекладі мають відтворюватися всі елементи, які формують домінанту концепту ВІЙНА в рамках перекладознавчого підходу – понятійний, образний та ціннісний. Передача понятійного ядра концепту, який висвітлюється тоді, коли має описовий характер визначення або доповнюється додатковим атрибутивом, завдяки чому відбувається його деталізація, яка відіграє визначальну роль, не викликає надмірних труднощів, але образний та ціннісний виміри потребують більших творчих зусиль перекладача та високого рівня мовної компетенції культурологічного характеру.

В.В. Погонець відзначає, що метонімія відіграє важливу роль у формуванні фразеологічних інновацій [56: 83]: *human bomb* – «пояс смертника, вибухівка на тілі людини», *battle rattle* – «військова амуніція, яку вояки переносять за собою під час бойових дій», *rucksack bomb* – «вибуховий пристрій у вигляді рюкзака».

В останні десятиліття широкого використання набуває евфемізація як механізм та процес творення нових фразеологічних одиниць [96: 18]. Серед понять військової сфери, які підлягають процесу евфемізації, можна виділити такі:

а) назви бойових дій, операцій: *clean warfare* – війна, під час якої вражаються лише воєнні об'єкти, *casualty-free wars* – майбутні війни, майже без втрат у живій силі, *collateral damage (casualties)* – жертви серед цивільного населення під час війни;

б) об'єкти військових дій: *targeted leader*, *target of opportunity*, *high value target* – лідери терористичних угруповань;

в) види зброї: *unconventional weapons* – зброя масового знищення, *global reach weapons* – міжконтинентальні балістичні ракети з ядерними боеголовками, *daisy-cutter bomb* – суперпотужна бомба, після вибуху якої створюється вогненна куля, що розплавляє буквально все в радіусі до двохсот

метрів, *high power microwave* – мікрохвильова бомба, зброя, яка знищує, або виводить із ладу, головню, сучасну техніку й устаткування;

г) терористичні дії та їхні учасники: *jihad job* – терористична акція, скоєна ісламськими терористами, *martyrdom operations* – здійснення терористичних акцій в ім'я джихаду.

Центрами фразеологічних інновацій слугують такі базові поняття, як *bomb*, *terror(ism)*, *war(fare)*, *weapon* тощо. У процесі творення нових фразеологізмів військової сфери в основі лежать такі головні поняття військової справи, як «війна», «тероризм», «зброя та її типи», і відповідні слова, що відбивають ці поняття [96: 19 – 26]: *smart bomb*, *ethnic bomb*; *international terrorism*, *suicidal terrorism*; *asymmetric warfare*, *hybrid warfare*, *information warfare*; *unconventional weapons*, *weapons of terror*.

У результаті великої популярності так званих «розумних технологій» та «розумного спорядження» для військових лексема *smart* стає центром для таких сталих словосполучень, як *smart war*, *smart weapons*, *smart uniform*, *smart body armor* [96: 27 – 34].

Отже, механізмами формування фразеологізмів у сучасній англійській мові військової сфери є метафоричний та метонімічний механізми, а також евфемізація. Універсальним механізмом формування нової фразеології можна вважати також аналогію.

Стилістичний аспект перекладу полягає у правильному підборі лексико-граматичних засобів відповідно до загальної функціонально-комунікативної спрямованості оригіналу з урахуванням існуючих літературних норм мови, якою виконується переклад. Військово-публіцистичні тексти мають стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, що забезпечує логічну послідовність викладу, чітке відмежування однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації.

Правильний переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, тому що більшу частину військової лексики

займають військово-технічні терміни з максимальним смисловим навантаженням.

1.3 Стилiстичнi особливостi газетного тексту та способи їх вiдтворення у перекладi

Газетно-iнформацiйнi тексти на вiдмiну вiд iнших рiдко перекладаються для друку цiлком i повнiстю. Коли у вiтчизнянiй газетi наводяться вiдомостi з англomовної преси, вони пiддаються пристосуванню до стилiстичних норм газетного стилю української мови, переклад при цьому нерiдко замiнюється коротким реферативним викладом [5: 51].

Термiни, що зустрiчаються в газетно-iнформацiйному матерiалi, вiдносяться в першу чергу до областi полiтичної номенклатури (назви установ, партiй, посад, органiзацiй i т.п.), економiки i мiжнародних вiдносин. Що стосується обсягу речення, то вiн, як правило, вiдповiдає вимозi не ускладнювати сприйняття читача [51: 28]. Таким чином, зловживання особливо довгими i розгорнутими складнопiдрядними конструкцiями тут зазвичай не спостерiгається.

Газети рiзних напрямкiв можуть вiдрiзнятися за стилем – з вiдбору лексики, за ступенем складностi фрази. Можливість висловити емоцiйно-оцiнне ставлення до повiдомлюваних фактiв в цьому видi матерiалу обмежена. Так, газетно-публiцистичний стиль функцiонує в суспiльно-полiтичнiй сферi i використовується в ораторських виступах, у рiзних газетних жанрах (передова стаття, репортаж), в публiцистичних статтях в перiодичнiй пресi [46: 128]. Вiн реалiзується як i письмовiй, так i в уснiй формi.

Характерною рисою газетно-публiцистичного стилю є поєднання двох тенденцiй – тенденцiї до експресивностi i тенденцiї до стандарту. Це обумовлено функцiями, якi виконує публiцистика: iнформацiйно-змiстовна функцiя i функцiя переконання, емоцiйного впливу, що мають особливий характер у публiцистичному стилi. Iнформацiя в цiй сферi громадської

діяльності адресована всім носіям мови і членам даного суспільства, а не тільки фахівцям, як у науковій сфері. Для актуальності інформації дуже значущим є часовий чинник: інформація повинна передаватися і ставати загальновідомою в найкоротші терміни, що зовсім неважливо, наприклад, в офіційно-діловому стилі. У газетно-публіцистичному стилі переконання здійснюється шляхом емоційного впливу на читача або слухача. Автор не тільки висловлює своє ставлення до інформації, що повідомляється, а висловлює думку певної соціальної групи людей. Отже, з функцією впливу на масового читача або слухача пов'язана така риса газетно-публіцистичного стилю, як його емоційно-експресивний характер, а з швидкістю передачі суспільно значимої інформації пов'язаний стандарт цього стилю.

0 часу [23: 85].

Дуже цікавим питанням є структура газетно-інформаційного повідомлення. Одна з головних ознак структурної організації – вступний абзац будь-якого газетно-інформаційного повідомлення. Вступний абзац при уявній простоті обов'язково відповідає цілому ряду вимог. Вступний абзац повинен заявляти про найбільш значимі події або явища. Після вступного абзацу матеріал обов'язково повинен конкретизуватися [73: 134].

При вивченні синтаксичної структури англійського речення в газетно-інформаційному матеріалі можна констатувати, що найбільш характерний прямий, тобто неінвертований порядок слів. На початку речення зазвичай вживаються підмет і присудок, за ними – обставина місця, тільки потім обставина часу. Тоді як у вступних абзацах газетно-інформаційних матеріалів українською мовою, порядок слів найчастіше буває зворотним.

Більшість авторів виділяють переклад газетно-інформаційних матеріалів в окремий вид або становлять поруч два схожих функціональних стиля: науково-технічний і газетно-інформаційний, але у кожного є свої особливості. У науково-технічному стилі – це лексико-граматичні особливості науково-технічних матеріалів і, в першу чергу, провідна роль термінології та спеціальної лексики. Але навіть якщо відокремити газетно-інформаційний матеріал в

окреме питання, то і в ньому деякі автори виділяють його функції: інформаційна (тобто функція повідомлення), експресивна (функція впливу) і жанри: газетно-інформаційний (передовиця – стаття на першій шпальті, репортаж, інтерв'ю, стаття); газетно-ідеологічний (заклики, звернення); газетно-публіцистичний (нарис, фейлетон, репортаж); газетно-рекламний (різного роду оголошення). Але для всіх цих пунктів в результаті характерні одні й ті ж особливості перекладу [37: 25].

Газетно-інформаційний матеріал має жорсткі чинники, які повинні враховуватися при перекладі, що мають принципові відмінності від розмовної мови. Газетну інформацію можна вважати усередненою по відношенню до діалектів, особливостей мови, пов'язаних з географічними і соціальними рисами носіїв мови. У газетно-інформаційному стилі поряд з важливою роллю політичних термінів, імен і назв, — помітне місце займає особливий характер заголовків, широке використання газетних кліше, наявність елементів розмовного стилю, жаргонізмів і т.д.

Дотримання всіх граматичних, лексичних норм, оформлення самого тексту із заголовком і підзаголовком, що містять основну думку, розкривається в подальшому в самому тексті. У даному випадку повинні враховуватися: функціональний стиль, стилістичні особливості тексту і особливості перекладу, пов'язані із загальними рисами і, навпаки, відмінностями в аналогічних стилях. При безпосередньому перекладі враховуються специфічні особливості двох мов: рідної та іноземної [66: 15].

Газетно-інформаційному матеріалу властива лаконічність і стислість, особливо в оформленні заголовків. При перекладі заголовків доводиться враховувати ці дві особливості. Перекладач може замінювати слова синонімами і еквівалентними словами, щоб передати яскравість заголовка, враховуючи при цьому його стислість, деякі частини мови взагалі можуть ігноруватися, наприклад, артиклі.

У газетно-інформаційних матеріалах відзначаються і деякі особливості синтаксичної організації тексту: наявність коротких самостійних повідомлень

(1-3 висловлювання), що складаються з довгих речень зі складною структурою, максимальне дроблення тексту на абзаци, коли майже кожне речення починається з нового рядка, наявність підзаголовків в корпусі тексту для підвищення інтересу читачів, часте використання численних атрибутивних груп [66: 16]. Особливо чітко лексико-граматична специфіка газетно-інформаційного стилю проявляється в газетних заголовках.

Безпосередньо в тексті відсутня емоційність, притаманна літературному текстові, рідко використовуються прийоми художньої літератури. Однак можливі виключення, якщо автор статті намагається висловити своє ставлення до проблеми або включає в текст інтерв'ю, в якому доводиться враховувати особливості мови опонента, якому можуть бути властиві деякі розмовні діалекти, жаргонізми і т.д.

На специфіку перекладу газетних матеріалів впливає сам зміст повідомлень: тут мова йде про явища, доступні для розуміння широким верствам неспеціалістів, прямо або опосередковано пов'язаних з їх життям та інтересами. Оскільки завдання полягає в повідомленні якихось фактів, тут необхідне точне позначення понять і явищ. Звідси важлива роль термінів, імен і назв, які однозначно вказують на предмет думки. Однак існує і явище так званих «якісних» газет, розрахованих на професіоналів у тій чи іншій галузі. Газети даного типу орієнтовані на інтелектуального читача, який є професіоналом у своїй діяльності.

Пріоритет підбору значущих новин для громадських видань уже визначає характерні особливості функціонального стилю. Основне місце і перші шпальти послідовно займають міжнародні, внутрішньодержавні та регіональні новини, в першу чергу пов'язані з політичним життям. Політична термінологія є особливо характерною для газетно-інформаційного стилю.

Газетно-інформаційні тексти також відрізняються стилістичною різноплановістю лексики, великою кількістю кліше і неологізмів, використанням аббревіатур, поширеністю теперішнього часу, прагненням до

помітних заголовків і т.д. Лексика насичена яскравістю, яка надає стислість розповіді [5: 21].

Граматична специфіка газетно-інформаційного стилю зазвичай мало відрізняється від звичайної, закладеної загальними правилами. В цілому синтаксис інформаційних матеріалів носить книжковий характер з частим вживанням складних, особливо складнопідрядних речень, дієприслівникових і дієприкметникових зворотів. Синтаксис відрізняється також використанням пасивних конструкцій, а також узагальнено-особових форм дієслів інформаційної семантики.

Стосовно перекладу з мови оригіналу на перекладну мову, то варто зазначити, що мовні особливості аналогічних стилів в обох мовах часто не збігаються. Тому приналежність текстів оригіналу і перекладів до певного функціонального стилю висуває особливі вимоги до перекладача і впливає на хід і результат перекладацького процесу. Специфіка певного виду перекладу залежить не тільки від мовних особливостей, які виявляються у відповідному стилі англійської мови, що бере участь у перекладі, але головним чином тим, як співвідносяться ці особливості між собою, наскільки збігаються стилістичні характеристики в обох мовах. Якщо певні особливості виявляються тільки в англійській мові, то при перекладі відбувається своєрідна стилістична адаптація: специфічні засоби викладу в оригіналі замінюються мовними засобами, що відповідають вимогам даного стилю в мові перекладу [62: 73].

Мова газетних статей часто емоційно насичена. У ній зустрічаються образні порівняння, метафори, ідіоми, елементи гумору, сарказму, іронії і т. д. Крім того, газетна стаття зазвичай має певну політичну спрямованість. Все це ставить перед перекладачем суспільно-політичного тексту додаткові завдання. Повноцінний переклад газетного матеріалу крім фактично точної передачі змісту повинен донести до читача і всі емоційні елементи, укладені в оригіналі, так само як і його політичну спрямованість. Газетний текст рясно насичений спеціальними термінами, пов'язаними з політичним і державним життям.

Переклад медійних текстів є одним із видів прагматичного (спеціального) перекладу. Фахівці вже говорять про існування «медійного перекладу», «медіа перекладу», “media translation”, “press translation”. Особливості медіаперекладу досліджують не лише перекладознавці, але й спеціалісти з медіалінгвістики, медієзнавства, медіології (“media studies“) [38: 29]. В умовах очевидного сплеску значущості медійного перекладу для України в стані війни, виникають передусім два питання: хто здійснює нині такий переклад і наскільки якість його відповідає викликам, перед якими він постав.

Раніше вважалося, що перекладачі, які працюють для медій, найчастіше мають справу з двома видами текстів – комюніке та статтями. Французький дослідник медіа-перекладу Рене Меєртенз, описуючи особливості такого перекладу, наголошував, що перекладачеві важливо мати і компетенцію перекладача, і талант журналіста, достосовуючись завжди до правил, якими керуються журналісти [87]. Натомість деякі інші науковці переконані, що це дві різні професії, які діють у двох відмінних реальностях і мають різні підходи до тексту. Журналістам властиво драматизувати, аби загачити читача чи глядача, а перекладачеві (у відповідності до деонтологічних засад) необхідно зберігати нейтральність [80].

Втім, всі дослідники цього питання погоджуються у тому, що проблема потребує подальшого аналізу задля з’ясування, як саме співіснують ці фахові діяльності. Звичайно, в першу чергу до перекладу звертаються у друкованих виданнях, які виходять кількома мовами (National Geographic Magazine, Deutschland та ін.). Але останніми роками попит на переклад текстів ЗМІ надзвичайно зріс внаслідок розповсюдження аудіовізуальних каналів міжнародної інформації.

ЗМІ мають двомовні чи багатомовні сайти, відомі газети теж мають свої Internet портали на двох або більше мовах. Переклади в солідних редакціях здійснюються штатними перекладачами, яким, очевидно, доводиться одночасно виступати і у якості журналістів, створюючи свій текст відповідно до засад редакційної політики каналу чи видання.

В Україні об'єктом медійного перекладу стали передусім не статті та комюніке, а новинні повідомлення. Щодо перекладу текстів новин, то маємо характеризувати його «квазіперекладом» [38: 30], адже кожною мовною редакцією створюється свій новинний продукт на основі однієї і тієї ж події з урахуванням ідеологічної позиції та філософії, закладених до редакційної політики цього ЗМІ.

Сучасна ситуація у світі вимагає відповідального ставлення до створення новин. Тим більше, коли йдеться про переклад в новинах з англійської мови заяв, висловлювань політиків, виступів представників міжнародних організацій тощо. Виконувати такий переклад мали б фахові перекладачі, адже саме розуміння значення перекладу в сьогоденних умовах, належне знання мов і володіння прийомами перекладу дозволяє уникнути смислових і стилістичних втрат, помітити в тексті сугестивні технології, досягти адекватності перекладу, в тому числі і в ідеологічному плані.

Для текстів новин характерним є висунення на першу позицію у заголовках одиниць, які вказують на топологічні характеристики збройного конфлікту, що співвідносять їх з конкретними країнами. Характеристика та ідентифікація суб'єктів конфлікту здійснюється власними назвами та іменниковими словосполученнями. Акцентування кількості суб'єктів конфлікту здійснюється словосполученнями з числівниками, які забезпечують приблизну або точну квантифікацію [21: 47]. Масштаб збройного конфлікту зображується у текстах новин лексемами, що позначають території, на яких розгортаються дії, і відбивають перспективу сприйняття, репрезентуючи регіони, зони конфлікту, частини країни, міста і села.

Висновки до розділу 1

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки.

1. Сучасні війни вважаються «війнами четвертого покоління» (fourth-generation war(fare)), які в свою чергу мають більш конкретні назви, в залежності від їх характеристик (asymmetric warfare, hybrid warfare, technocentric warfare, etc.). Номінації та характеристики сучасних військових конфліктів в англійській мові відбивають їх особливості на сучасному етапі історії людства та свідчать про інтенсивний розвиток військового вокабуляру.

2. Переклад військової термінології газетного дискурсу, що включає неологізми, фразеологізми, скорочення тощо здійснюється різними способами, а саме за допомогою таких міжмовних трансформацій, як лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні. Завдання перекладача полягає в правильному виборі тієї чи іншої техніки в ході перекладу, щоб точніше передати значення будь-якого терміна. В сучасному перекладознавстві на тлі масмедійного дискурсу широко використовуються такі способи відтворення термінів, як добір лексичного еквівалента, транскодування, калькування, генералізація та конкретизація значення, вилучення, додавання, антонімічний та описовий переклади.

3. Для газетного тексту в цілому характерні такі специфічні особливості: часте вживання фразеологічних сполучень, що несуть характер мовних штампів; використання конструкцій типу «дієслово + that» при викладі чужого висловлювання, коментуванні заяв політичних діячів і т. д.; вживання фразеологічних зворотів типу «дієслово + іменник»; вживання неологізмів, утворених за допомогою продуктивних суфіксів; широке використання безособових зворотів в якості вступної частини повідомлень; часте вживання скорочень.

4. В цілому газетний текст характеризується прагненням до стислості і лаконічності викладення, причому ця риса виявляється особливо яскраво в заголовках. У будь-якому випадку кожна мова має свої особливості, які більшою чи меншою мірою вказують на її специфіку та складності при перекладі. Завжди виникає необхідність стилістичної адаптації при перекладі текстів, що належать до певного функціонального стилю. Адаптований

переклад полягає в частковій експлікації, тобто спрощенні та поясненні структури і змісту оригіналу в процесі перекладу з метою зробити текст перекладу доступним для сприйняття окремими групами реципієнтів, що не володіють достатніми знаннями і професійним чи життєвим досвідом, що потрібні для повноцінного розуміння оригіналу. Скорочення і адаптація перекладу можуть бути взаємопов'язані і здійснюються одночасно при перекладі одного й того ж тексту оригіналу.

5. Сьогодні перед медійним перекладом постало чимало викликів. Ставлення до перекладу новин має відповідати розумінню ролі новинних повідомлень в інформаційній війні. В такій ситуації від перекладу для друкованих та електронних ЗМІ виступів чи висловлювань політичних діячів, представників міжнародних структур вимагається особлива точність, ретельна вивіреність смислу з контекстом, ідеологічна адекватність. Тому проблема перекладу для ЗМІ є в центрі уваги перекладознавців.

РОЗДІЛ 2

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ГІБРИДНА ВІЙНА В АНГЛОМОВНИХ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТАХ

2.1 Структурні особливості мовних засобів на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у газетних текстах

За своєю будовою лексичні одиниці на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА поділяються на прості, похідні (суфіксальні, префіксально-суфіксальні), композити, складні (словосполуки). Розглянемо кожен із них детальніше.

а) прості:

(22) *The Greddian separatists were led by Floyd Lawton, a former sniper for the United States' army* (PD, URL).

У вищенаведеному фрагменті лексема army слугує на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА і вживається у значенні “a large organized group of people trained to fight on land in a war” [108: 68].

б) похідні – суфіксальні:

(16) *The occupation and the annexation of territory cannot be the starting point for any peace negotiations in the area* (PD, URL).

Суфікс *-tion* у словах *occupation* «окупація» та *annexation* «анексія» позначає результат процесу і відносить англomовну лексему до деривативів.

За нашими спостереженнями, виникнення слів за допомогою суфіксів є в англійській військовій сфері більш продуктивним способом творення нових лексичних одиниць, ніж префіксація. Важливою умовою правильного перекладу суфіксальних термінів є знання значень суфіксів. Наприклад:

(89) *There was no stronger power than the free will of people to determine their fate and their legitimate quest for freedom; aggression, violence and State-sponsored propaganda would not prevent the people from exercising that right* (BN, URL).

У наведеному вище фрагменті суфікс *-ion* у слові *aggression* вказує на процес дії.

в) префіксально-суфіксальний:

(59) *The healthy development of arms control and disarmament efforts will undoubtedly contribute to the global war against terrorism* (BN, URL).

У фрагменті лексема *disarmament* у значенні «роззброєння» утворено за допомогою префікса *-dis* та суфікса *-ment*.

г) композити:

(100) *It has been reported that an integral part of military action is psychological warfare, including the creation of permanent fear in individuals and communities* (BN, URL).

Складне слово *warfare* утворюється за допомогою двох лексем, виражених іменниками *war* (війна) та *fare* (подорож), що у перекладі українською отримує значення «бойові дії».

д) складні (словосполучення):

(88) *It is reported that there is a growing reliance on State-sponsored gangs to break up meetings and rallies of government critics* (PD, URL).

У фрагменті складний двокомпонентний термін утворено за моделлю дієприкметник + іменник зі значенням «підтримувані державою групи».

В англомовному газетному дискурсі мова військових складається з великої кількості військової номенклатури, що включає цифрові або літеро-цифрові позначення, наприклад:

(7) *In an age of cyber warfare and drones, the end of R2P or humanitarian intervention is hardly foretold* (BN, URL).

У фрагменті аббревіатура R2P становить обов'язок захищати (англ. The responsibility to protect (RtoP чи R2P) — концепція в міжнародному праві, яка була підтримана ООН у 2005 році; є нормою м'якого міжнародного права.

Військовій лексиці також притаманна насиченість спеціальними скороченнями і умовними позначеннями, що є незрозумілими для пересічних носіїв мови. Пояснюючи, слід наголосити на тому, що, по-перше більшість скорочень має термінологічний характер та використовується на позначення явищ реальної дійсності військових, по-друге, для прискорення передачі інформації, по-третє, мова аббревіатур утаємничує їх ключові складові та додає інформації секретності, наприклад:

(41) *The operatives launched a rocket-propelled grenade (“RPG”) missile towards the building occupied by the IDF unit in the early morning hours of 13 January* (MN, URL).

У фрагменті значення першої аббревіатури розкрито вже у самому тексті – *a rocket-propelled grenade (“RPG”)* «реактивна граната» («РПГ»), тоді як скорочення *the IDF unit* розшифровується як «підрозділ ЦАГАЛ», що входить до Армії оборони Ізраїлю – збройних сил держави Ізраїль і головного органу його безпеки.

Абревіацію можна вважати активним способом словотворення, зокрема, для військової лексики. В результаті процесу аббревіації формується новий знак, знак вторинної номінації – аббревіатура. Функціонування великої кількості термінологічної лексики у військовій підмові викликає потребу для створення аббревіатурних позначень, які вживаються для економного використання мови. Аббревіатурні позначення англомовної військової термінології, перш за все, представлені аббревіаціями ініціального типу, які поділяються на дві групи.

Першу групу становлять фонетичні аббревіатури, які складаються з перших букв терміна та виконують компресійну функцію в мові. В свою чергу в цій групі ми, разом з В.В. Погонець, виділяємо три підгрупи аббревіатур, які функціонують в сучасній англійській мові військової сфери [58: 93]:

а) власне аббревіатури, в якості прикладів можна навести такі розповсюджені аббревіатури, як:

(17) *The Skeleton Key is the culmination of five years of RD into state-of-the-art cyber warfare* (MN, URL).

У фрагменті аббревіатура *RD* вжита у значенні п'ятирічних «досліджень і розробок» в області сучасних кібервійн, що є апофеозом так званої «Відмички».

б) аббревіатури, в складі яких є цифрові позначення, вони виконують різні функції, або показують кількість слів, які починаються з однакової букви, або замінюють чисельник у терміні:

(47) *Armoured Infantry Fighting Vehicle 501 (BMP-1)* (BN, URL)

У фрагменті вжито п'ятикомпонентний термін «броньована бойова машина піхоти 501», що була винайдена на базі російської БМП-1 (де БМП-1 – цифрова аббревіатура).

в) комбіновані мовні одиниці, які складаються з двох компонентів, один з яких є графічним знаком (літери), а інший – повним словом:

(36) *It was proposed to keep only three classes of generic APCs* (TH, URL). –

Було запропоновано зберегти тільки три типових класи БТР.

У фрагменті аббревіатура *generic APCs* вживається у значенні «типові класи БТР».

Слід зазначити, що подібні аббревіатури, виникаючи у військовій сфері, дуже часто стають невід'ємною частиною інших сфер суспільної діяльності. Особливу роль у цьому процесі відіграють ЗМІ, які завдяки актуальності військових проблем звертають увагу суспільства до таких специфічних реалій.

До другої групи ми відносимо акроніми – абрєвіатури, що складаються з початкових літер або звуків слів твірного словосполучення та функціонують як повнозначне слово, напр.:

(32) 1 x 4.2 MORTAR (ground mounted) has been reduced by severing (TG, URL).

У фрагменті йдеться про те, що один міномет калібру 4,2 дюйма «Мортар» (що встановлюються на землі) був знятий з озброєння.

Переважає кількість інноваційних фразеологізмів військової сфери подана номінативними словосполученнями за моделлю N + N:

hybrid warfare – «військова стратегія, яка об'єднує звичайну й кібервійну»:

(1) In hybrid warfare, conventional and unconventional forces, combatants and civilians, physical destruction and information manipulation become thoroughly intertwined (TH, URL).

У фрагменті фразеологізм *hybrid warfare* утворений за допомогою двох іменників *hybrid* та *warfare*.

За моделлю N + **Prep** + N створені такі фразеологізми, як:

war on terror – «війна з тероризмом»:

(92) But continuing support for the war on terror makes it no less self-defeating (TH, URL).

У фрагменті номінативний сталий вираз *the war on terror* «війна з тероризмом» утворено за моделлю іменник + прийменник + іменник.

axis of evil – «країни, що проводять політику тероризму»:

(57) Five years after President Bush called Iraq, Iran, and North Korea an “axis of evil”, developments in these countries remain depressing (TG, URL).

У фрагменті фразеологізм *axis of evil* «вісь зла», яким президент Буш образно назвав Ірак, Іран і Північну Корею, теж утворено за моделлю N + Prep + N.

Також функціонує модель N + **Conj** + N:

shock and awe – «масоване використання суперточної вогневої сили з метою придушення ворожого опору»:

(85) *ISIL has pursued a strategy of “shock and awe” to create fear, attract supporters and establish its primacy within the overall Al-Qaida movement (TG, URL).*

У фрагменті сталий вираз *shock and awe* «шок і трепет» утворено за допомогою продуктивної моделі іменник + сполучник + іменник.

Наступною продуктивною моделлю створення номінативних фразеологізмів є модель **Adj + N**:

mine-resistant vehicle – «військовий транспортний засіб, який може рухатися замінованими дорогами»:

(73) *But, as Bush tried to deceive America about the wars’ costs, he underfunded the troops, refusing even basic expenditures – say, for armored and mine-resistant vehicles needed to protect American lives, or for adequate health care for returning veterans (TG, URL).*

У фрагменті військовий фразеологізм *mine-resistant vehicles* у значенні «стійкі до вибухів мін транспортні засоби» утворено за моделлю прикметник + іменник.

Дієслівні фразеологізми складають незначну частину інноваційних словосполучень та відтворюються, як правило, за моделлю **V + N**:

to give battle – «боротися, дати бій»:

(42) *Central Americans understand this, and are willing to give battle to poverty, exclusion, and organized crime (TG, URL).*

У фрагменті сталий вираз *to give battle* зі значенням «оголосити війну» утворено за моделлю дієслово + іменник.

to join battle – «вступати в бій»:

(38) *Consequently, the Government considered that all countries – whether producers or consumers of drugs – must join the battle, according to the principle of shared responsibility (TH, URL).*

У фрагменті фразеологізм *to join battle* теж є дієслівним і означає «боротися з цим злом».

В окремих випадках вживаються й такі моделі, як:

V + Conj + V:

cut and jog – «поступово припиняти бойові дії, завершувати війну»:

(70) *An alternative nonbinding measure, sponsored by Carl Levin, ranking Democrat on the Senate Armed Services Committee, calling on the president to begin ‘redeploying’ troops this year (an idea Republican Sen. Mitch McConnell wryly described as ‘cut and jog’) lost 60 to 39 (IBD, URL).*

V + Adj + N:

to draw the first blood – «наносити першого удару»:

(36) *Two unarmed opponents, a knife in the sand, the first to draw blood wins (TH, URL).*

У фрагменті фразеологізм «перший, хто пролє кров» утворено за трикомпонентною моделлю дієслово + прикметник + іменник.

V + Prep + N:

to lay down arms – «складати зброю, здаватися»:

(51) *It asks all parties to the conflict to lay down their arms, demobilize the militia and return their members to civilian life (IBD, URL).*

У фрагменті сталий вираз *to lay down arms* вжито у відповідному значенні.

Отже, зробивши словотвірний аналіз однослівних військових термінів, ми дійшли висновку, що вони представлені мовними одиницями, які ми умовно поділили на такі групи: утворені безафіксним способом; суфіксальним та префіксально-суфіксальним способами. Основний масив військових лексичних одиниць утворений способом осново- або словоскладання. Залежно від кількості основ, які беруть участь у творенні терміна, у досліджуваному дискурсі розрізняємо лише двокомпонентні.

Аналіз англomовних скорочень газетних текстів військової тематики дає можливість зробити висновок про те, що збагачення військової підмови

скороченнями є проявом раціоналізації мовленнєвої діяльності. Найбільш поширеним типом скорочень є ініціальні аббревіатури, які стисло передають значення багатокomпонентних лексичних одиниць.

Важливою для фразеологічних одиниць військової сфери є структурна класифікація. Військові фразеологізми за своєю граматичною функцією можна розподілити на такі типи: номінативні (субстантивні, ад'єктивні, адвербіальні) та дієслівні. Серед продуктивних моделей створення номінативних фразеологізмів можна виділити такі моделі, як N + N, Adj + N, N + Prep + N, N + Conj + N.

2.2 Семантичні особливості мовних засобів на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА в англomовних газетних текстах

У нашій роботі найбільш частотними іменниками, що вживалися в реченнях з ключовим репрезентантом досліджуваного концепту ГІБРИДНА ВІЙНА є: *weapon, attack, violation, terrorist, terrorism, enemy, troops, fight, bombs, drones, combatants, strategies, information, civilians, warfare, battlefields, States, intervention, Russia, threats, security, crime, drug trafficking, intelligence community, assessments, operations, sabotage, criminals, cyberspace, occupation, annexation, militant, division, sniper, army, separatists, militia, soldier, Ukraine, commandos, hostage, campaign, conflict, destruction, forces, landmines, devices, equipment, satellite, victory, evil, law, guerilla, operatives, grenade, rocket, border guards, infantry vehicle, shootings, regime, strike, assassinations, peace process, alliance, violence, disarmament, crisis* тощо.

За результатами нашого дослідження, найбільш уживаним іменником стала лексема *warfare*, що вживається не лише у значенні війни на полі бою, але й інформаційної війни. Варто зазначити, що особливої актуальності в сучасних англomовних масмедіа набуває тема військових дій в Україні, що супроводжується активною пропагандою та перекручуванням фактів в засобах масової інформації. Продемонструємо це на наступному прикладі:

(43) *To date, there had been no investigation of the sniper shootings in the Maidan and the mass casualties in Odessa and other Ukrainian cities* (TG, URL).

У фрагменті поряд з топонімами, що демонструють реалії на Сході Європи, засобами вербалізації концепту ГІБРИДНА ВІЙНА слугують безпосередньо військові терміни *investigation* «розслідування», *sniper shootings* «снайперські обстріли» та гіперболічний епітет *mass casualties* «масова загибель людей».

Важливість для міжнародної спільноти теми війни в Україні підтверджує також частотність використання власної назви – *Russia* або *Russian Federation*:

(24) *It demanded that the Russian Federation immediately cease its information_war and restore constructive and predictable relations with Ukraine* (TG, URL).

У фрагменті власна назва *the Russian Federation* поряд з метафоричним терміном *information war* «інформаційна війна» репрезентує досліджуваний концепт.

У реченнях, що репрезентують концепт ГІБРИДНА ВІЙНА, досить частотним виявився також іменник *terrorism*. Здебільшого, у таких реченнях мова йде про боротьбу з тероризмом, бідністю чи іншими соціальними проблемами, наприклад:

(81) *Terrorism is one of the instruments of asymmetrical warfare — that is warfare by small groups against large States, warfare in unconventional ways, and the delivery of unconventional attacks against established States and established governmental institutions* (BN, URL).

У фрагменті окрім терміну *terrorism*, вжито також багато як вільних сполучень, так і фразеологічних термінологічних одиниць на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, зокрема: *instruments of asymmetrical warfare* «інструменти асиметричної війни», *warfare in unconventional ways* «війни із застосуванням нетрадиційних методів», *unconventional attacks* «нетрадиційні удари».

Серед частотних іменників також варто виділити лексему *government*, що головним чином виступає рушійною силою у вирішенні конфліктів. Уряд має бути на сторожі, щоб завадити тероризму та подолати непорозуміння, які можуть згодом спровокувати війну:

(80) *The Government relied extensively on the superior firepower of its air force and artillery, while non-State armed groups increasingly resorted to methods of asymmetric warfare, such as suicide bombings and the use of improvised explosive devices* (BN, URL).

У фрагменті спостерігаємо перенасичення військовою термінологічною лексикою як традиційних способів війни, так і нетрадиційних, до яких належать: *superior firepower* «вогнева потужність», *air force* «військово-повітряні сили», *artillery* «артилерія», *non-State armed groups* «неурядові озброєні групи», *asymmetric warfare* «асиметрична війна», *suicide bombings* «терористичні акти, що здійснюються смертниками», *improvised explosive devices* «саморобні вибухові пристрої».

Іменник *violation* є досить частотним і відіграє важливу семантичну значущість для розуміння концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, зокрема, коли йдеться про порушення прав, кордонів, законів, наприклад:

(98) *These are the facts that confront us as we gather here today, and these facts have a name: armed aggression, ethnic cleansing, mass violation of human rights and continuing illegal occupation* (MP, URL).

У фрагменті відповідна лексема вжита з оцінним гіперболічним прикметником *mass*, входить до складу юридичної термінології міжнародного права *violation of human rights*.

Характерним семантичним оточенням для вербального репрезентанта концепту ГІБРИДНА ВІЙНА є лексеми, що репрезентують правову галузь, зокрема *law, crime, government, rights, freedom* та інші. Так, іменник *crime* вживається в контексті порушення закону терористами та воєнних злочинів, наприклад:

(11) *The major threats to international security today are generated by the asymmetrical conflict created by international terrorism, transnational crime and drug trafficking* (TG, URL).

У фрагменті лексема crime у складі термінологічного виразу *transnational crime* «транснаціональна злочинність» становить один із чинників гібридної війни, поряд з міжнародним тероризмом і транснаціональною злочинністю.

Серед найбільш частотних дієслів-вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА на матеріалі дослідження англомовного газетного дискурсу виявилися: *to target, to wound, to conduct, to control, to suffer, to root out, to operate, to defend, to maim, to confront, to bomb, to force, to protect, to fight, to die, to wage (war), to survive, to be at war, to war, to declare (war), to oppose, to uproot, to destroy, to engage in warfare, to arrest, to kill, to shoot.*

У англомовних газетних текстах найбільш частотні дієслова, що репрезентують концепт ГІБРИДНА ВІЙНА відображають поразку або перемогу, протистояння між різними сторонами конфлікту, наприклад:

(13) *We cannot rule out the possibility that hostile States might hire cyber-criminals and wage an information war using new forms and new methods* (PD, URL).

У фрагменті дієслівний термінологічний сталий вираз *to wage an information war* «вести інформаційну війну» звужує своє значення в іншому дієслівному виразі *to hire cyber-criminals* «наймати кіберзлочинців» у якості нової форми чи/або методу ведення війни.

Прикметники, які виявилися найбільш частотними вербалізаторами концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, також сприяють формуванню ціннісної складової концепту. Негативні оцінні критерії під час вербалізації концепту впливають на вибір лексичних засобів. Військові дії передбачають лексичні варіанти, що використовуються в засобах масової інформації. Різниця думок сторін, що зіткнулися в конфлікті, становить опозицію «війна – мир». Відповідне зіставлення є традиційним, і до того ж, газетному дискурсу притаманна певна ідеологічна спрямованість:

(99) *It soon became apparent that, with the end of the cold war and the ascendancy of irregular forces – controlled or uncontrolled – the old rules of the game no longer held* (BN, URL).

У фрагменті метафоричний вираз cold war «холодна війна» вжито у значенні «колишньої затяжної геополітичної, ідеологічної та економічної боротьби, яка виникла після Другої світової війни між глобальними наддержавами, Сполученими Штатами та Радянським Союзом» [50: 110]. До того ж, цей термін також може стосуватися геополітичної ситуації, тип якої описує вищезгадану боротьбу.

Відповідно до заяв уряду, США постійно веде боротьбу із світовим тероризмом та нерівністю, вважаючи себе наддержавою, що може сприяти миру та боротьбі з тероризмом не тільки у себе в країні, але й в усьому світі:

(64) *The Bush administration says that the detainees are “enemy combatants” in the global war against terror – a war that is being waged around the world, and that could last for decades* (TH, URL).

У фрагменті метонімічний вираз Bush administration поряд з термінами *global war, terrorism, to wage, enemy combatants* яскраво репрезентує концепт ГІБРИДНА ВІЙНА.

Опозиція «війна – мир» також висвітлює змагання, конкурентність та неприязнь серед політичних партій та опонентів, наприклад:

(52) *Today’s elections are thus not merely “sham” elections – they are a calculated diversion, designed to throw a wrench in the peace process and prolong the suffering of the Syrian people* (MN, URL).

У фрагменті відповідна опозиція представлена термінологічними виразами calculated diversion «продумана диверсія» та peace process «мирний процес».

Важливою опозицією є також протистояння добра і зла (good – evil). Війна тут розглядається у двох аспектах: її можна виправдати, коли вона ведеться за мирні цілі. Однак, якщо в ній гинуть невинні люди, війна приносить горе і страждання:

(37) *It is a significant document which provides us with an effective anti-terrorist mechanism and defines the obligations of every country in the global war against that evil* (PD, URL).

У фрагменті добро вербалізується метафоричним виразом an effective anti-terrorist mechanism «ефективний антитерористичний механізм», тоді як зло представлено лексемою evil.

Військовий дискурс характеризується великою насиченістю спеціальною військовою лексикою, широким використанням військової термінології, наявністю певної кількості стійких словосполучень і ідіом, характерних тільки для військової сфери спілкування, наприклад:

(9) *If cyber warfare is the next cash cow, then Ian was an asset* (PD, URL).

У фрагменті сталий вираз cash cow означає «бути вигідним» і безпосередньо демонструє таку можливість ведення кібер-війни.

Військова термінологія визначає поняття, безпосередньо пов'язані з військовою справою, засобами ведення збройної боротьби. Військово-технічна термінологія складається з науково-технічних термінів. Військові та військово-технічні терміни обіймають значний обсяг військової лексики, тому що містять максимальне змістове навантаження, напр.:

(30) *During those wars, one of the preferred weapons often used by official armies and by irregular forces were anti-personnel landmines* (PD, URL).

У фрагменті військова термінологія, що виконує функцію вербалізатора концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, широко представлена термінами anti-personnel landmines у значенні «протипіхотні міни», official armies «регулярні збройні сили» та irregular forces «нерегулярні війська».

У текстах про сучасні бойові дії американської армії, конфліктуючі сторони переважно представлені організаціями, які уособлюють інтереси кількох держав, в той час як конкретні країни-учасники бойових дій номінуються опосередковано. Сучасна війна перетворилася на протистояння зацікавлених груп та угруповань на певній території, наприклад:

(3) *The Eu cannot ignore the political, social, and security challenges that confront this huge swathe of northern Africa, and the US cannot afford to neglect this region in its global fight against terrorism* (MN, URL).

У фрагменті протидіючі сторони представлені власними назвами *the EU* та *the US*, тоді як зазначена у тексті територія північної Африки становить безпосередньо місце розгортання бойових дій.

Отже, військові дії переважно ведуть групи держав, об'єднаних спільними економічними, політичними, релігійними та стратегічними інтересами: *NATO, the EU (the European Union)* тощо. В текстах газетного дискурсу на військову тематику подані організації можуть виступати як союзники, так і сторони, що мають різні погляди на конфлікт.

Відображення уявної дійсності є найбільш поширеним комунікативним інструментом ЗМІ, який поступово став невід'ємною частиною газетного дискурсу. Така ситуація вказує на впевненість у своїх силах та правоті своїх рішень сторони, що ініціює конфлікт. У свою чергу доповіді та повідомлення про військові дії перетворюються у пропаганду, наприклад:

(10) *The information war was part of the undeclared war that Russia was currently waging in Ukraine* (TH, URL).

У поданому прикладі відбувається підміна реальної дійсності та реальної мети на ілюзорну. Відволікається увага від справжнього стану речей шляхом перекручування фактів.

Часто у своїх промовах та інтерв'ю, військові представляють свої агресивні дії, апелюючи до загальнолюдських цінностей за допомогою ключових слів: *stability, security, peace, democracy, freedom*. Для цього, переважно, коло союзників гіперболічно розширюється до світових масштабів, наприклад:

(39) *The importance of peace for the enjoyment of human rights in areas of guerilla activities and military counter-insurgency operations cannot be overemphasized* (PD, URL).

У фрагменті ключове слово peace несе на собі значне смислове навантаження на протипагу діям партизан і військових операцій проти повстанців.

Масштаб збройного конфлікту зображується у текстах новин лексемами, що позначають території, на яких розгортаються дії, і відбивають перспективу сприйняття, репрезентуючи регіони, зони конфлікту, частини країни, міста і села, напр.:

(49) *Any military person knows – and not only military people, I think – that when such an operation is conducted, places are targeted not only within the immediate zone of conflict, but sometimes also beyond that area: those areas that support military action are targeted* (PD, URL).

Місце дислокації суб'єктів репрезентується власними назвами або іменниковими словосполученнями, які вказують на те, під чиїм контролем перебуває територія, напр.:

(53) *So who could have imagined seven years ago that our alliance today would be training troops in Iraq, providing air lift in Darfur, and rooting out terrorists in places like Kandahar?* (MP, URL).

Репрезентація інструменту і способу дій ворогуючих сторін здійснюється одиницями на позначення зброї, напр.:

(55) *Land-mines are among the most insidious weapons commonly used in war* (TG, URL).

(5) *It's the remote system by which all our military drones are controlled and our smart bombs are guided* (TG, URL).

У наведених фрагментах словосполучення land-mines «міни», military drones «військові роботи», smart bombs «розумні бомби» позначають різновиди зброї, що була застосована сторонами збройного конфлікту.

Отже, для текстів новин характерним є те, що ідентифікація суб'єктів збройного конфлікту здійснюється власними назвами та іменниковими словосполученнями. Масштаб конфлікту зображується у газетних текстах лексемами, що позначають території, на яких розгортаються дії, і відбивають

перспективу сприйняття, репрезентуючи регіони, зони конфлікту, частини країни, міста і села.

Особливий вплив на формування фразеології військової сфери має сфера сучасних комп'ютерних технологій. Так, для позначення війни, вирішальним чинником у яких є не зброя, а інформація, вживаються такі словосполучення, як *information warfare, technocentric warfare*; організація і ведення бойових дій із допомогою інформаційно-комп'ютерних мереж іменується сталим словосполученням *network-centric warfare*; ведення військових дій із допомогою безпілотних літальних апаратів називають *drone warfare*, а війна, у якій застосовується сучасна техніка та «розумна зброя», отримала такі назви, як *smart war, digital warfare, wired war*.

У процесі творення нових фразеологізмів військової сфери в основі лежать такі головні поняття військової справи, як «війна», «тероризм», «зброя та її типи», і відповідні слова, що відбивають ці поняття: *bomb: dirty bomb, smart bomb, ethnic bomb, rucksack bomb; terror(ism): New Global Terrorism, age of terror, international terrorism, suicidal terrorism; war(fare): asymmetric warfare, hybrid warfare, information warfare, electronic warfare; weapon: weapons of mass destruction, unconventional weapons, weapons of terror, nuclear weapons*.

У результаті значної популярності так званих «розумних технологій» та «розумного спорядження» для військових лексема *smart* стає центром для таких сталих словосполучень, як *smart war, smart weapons, smart uniform, smart body armor*.

Шляхом суцільної вибірки з газетного дискурсу нами було відібрано 100 текстових фрагментів. У них зафіксовано 339 мовних засобів (лексичних, фразеологічних, стилістичних) на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА. Розподіл мовних засобів відбувався за певними критеріями, а саме: на фразеологізми; лінгвістичні засоби, що репрезентують традиційні (фізичні) способи та методи ведення гібридної війни та лінгвістичні засоби, що репрезентують нетрадиційні (інформаційні) способи ведення війни. За нашими підрахунками фразеологізми становили 109 одиниць (32%). Серед лексичних

одиниць мовні засоби на позначення нетрадиційних способів ведення війни склали 106 одиниць (31,2%). Фізичні або традиційні способи ведення бойових дій були репрезентовані 124 мовними одиницями, тобто 36,5%.

Таким чином, аналіз вживання вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА вказує на такі ознаки концепту в сучасному англomовному газетному дискурсі, як: інформаційна війна є складовою традиційної війни (озброєного конфлікту); війна в Україні становить чинник дестабілізації у Європі; боротьба проти тероризму; значущість міжнародних організацій у розв'язанні конфліктів на світовій арені; погіршення стосунків між Росією та США; війна в Сирії та її наслідки. Вербальній репрезентації концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у газетному дискурсі притаманні бінарні опозиції: «війна – мир» та «добро – зло».

2.3 Стилiстичні особливості мовних засобів на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у газетних текстах

Потрібно зауважити, що стилістичними мовними засобами на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у газетних англomовних текстах головним чином виступають метафори, епітети, метонімія, гіпербола, евфемізми та інші тропи та фігури.

Метафора є, на наш погляд, найбільш використовуваною, тому що вона застосовується у порівнянні двох відмінних явищ за певною ознакою схожості. У зв'язку із цим фактом будь-який семантичний зсув інколи зводять до метафоричного, наприклад:

(58) *The future development of plans and doctrines for information warfare may well lead to a significant increase in the number of countries in possession of an arsenal of information weapons and thus to the start of an arms race at a new technical level (BN, URL).*

У фрагменті представлені стерті метафори arsenal of information weapons та arms race, які втратили свою образність, набувши при цьому

термінологічних значень «інформаційного арсеналу» і «гонки озброєнь», що репрезентують досліджуваний концепт ГІБРИДНА ВІЙНА.

Використання мілітаризованої лексики спричиняє емоційно-оцінний вплив на опис будь-якого фрагменту дійсності, який у мові ЗМІ зазвичай набуває негативного забарвлення. Військова метафора нав'язує суспільству конфронтаційні шляхи вирішення проблем, обмежуючи пошук альтернативних рішень. Поясненням значної кількості вживань військових метафор може бути лише те, що підсвідомо війна – ефективний шлях вирішення будь-якої проблеми.

Класифікацію метафори варто доповнити персоніфікацією, що являє собою перенесення дії із неживої природи на живу, наприклад:

(2) *So, in this era of global warming, smart bombs, cyber warfare, and worldwide epidemics, our societies must be protected with more complex and subtle strategies* (PD, URL).

У фрагменті військовий термін smart bombs вжито у значенні «керовані авіаційні бомби (КАБ) або коректовані авіаційні бомби (КАБ), в англомовній літературі їх називають так званими розумними бомбами, один з видів керованих авіаційних засобів ураження (КАЗУ)» [81: 99]. До того ж, *smart bombs* являють собою авіаційні бомби, забезпечені системою управління і наведення.

Метонімію досліджують дотично до метафори, проте механізм асоціювання дещо інший: при метонімії не порівнюються два якісно відмінні концепти, а ті, що існують у зв'язку суміжності, наприклад:

(56) *Regrettably, by the time this building was completed, the organization it had been built to accommodate had been unable to prevent the descent into global war* (MN, URL).

У фрагменті метонімічний вираз the descent into global war, вжитий у значенні «сповзання до глобальної війни», репрезентує собою досліджуваний концепт.

Завдяки метонімічним переносам думка набуває більш яскравого вираження, а поняття, що передаються нею збагачуються додатковими конкретними уявленнями, наприклад:

(21) *The victim, Ian masefield, had an I.D. Badge from ascalon securities' cyber warfare division* (TH, URL).

Тут поняття division «відділ кібер-війни» і компанія ascalon securities' «Ескалон Сек'юритіз» тісно переплітаються. Цікаво, що, як механізм утворення нових лексичних одиниць, метонімія менш поширена у порівнянні з метафорою тому, що вона спирається на стійкі, обмежені зв'язки з поняттями. Незважаючи на це, метонімія залишається важливим креативним засобом збагачення військового лексикону у досліджуваному дискурсі.

Перифраз стилістичний троп, який базується на основі заміни назви предмета дескриптивним шляхом, іноді у формі вільного словосполучення чи складної синтаксичної структури, з урахуванням його характерних ознак. Наприклад:

(61) ... was spun by Kremlin's media mouthpieces into a provocation orchestrated by the West (TH, URL).

У фрагменті стилістичне явище перифразу Kremlin's media mouthpieces «кремлівські інформаційні глашатаї» під глашатаями розуміє саме засоби масової інформації, які працюють на своїх хазяїв.

Евфемізми емоційно нейтральні слова або вирази, що замінюють лексеми із негативним конотативним значенням. Політкоректні лексичні одиниці пом'якшують у мовленнєвому контексті вікову, расову, етнічну, фізичну, соціальну дискримінацію. Наприклад:

(35) *Negotiations, psychological warfare, secrets, strategies, signatures, victory, noble things!* (BN, URL)

У фрагменті спостерігаємо перелічення евфемістичних виразів переважно дипломатичної сфери у поєднанні з оцінним епітетом *noble things!*, що разом із знаком оклику додає позитивного іронічного тону всьому висловлюванню.

У переважній більшості випадків явище евфемії носить позитивний характер, завуальовуючи прикору небажану дійсність за допомогою більш прийнятних одиниць лексики.

Виявлено також чимало контекстів, у яких репрезентантами концепту ГІБРИДНА ВІЙНА виступають синонімічні назви на зразок:

(6) *Network-centric warfare, also called network-centric operations or network-centric warfare, is a military doctrine or theory of war pioneered by the United States Department of Defense* (MP, URL).

У фрагменті лексеми warfare та operations виступають синонімами, які у поєднанні з неологізмом *network-centric* «мережево-центричний» репрезентують концепт ГІБРИДНА ВІЙНА.

Нерідко журналісти для називання війни використовують також лексему *conflict*, що входить до складу як атрибутивних, так і номінативних синтагм, наприклад:

(28) *Civilians continued to pay an unacceptably high price for the conflict* (BN, URL).

У фрагменті іншим синонімічним терміном на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА слугує лексема conflict.

Встановлено, що, крім згаданих, автори газетних публікацій часто послуговуються багатоконпонентними синтагмами, що будуються на основі слів *invasion, operation, attack, intervention*, напр.:

(69) *Where have we ever had an agreement to defend a foreign country from external attack and internal attack that was not a treaty?* (MN, URL).

У фрагменті двокомпонентні терміни external attack «зовнішній напад» та internal attack «внутрішня атака» теж входять до низки синонімів на позначення досліджуваного концепту.

Значення війни у досліджуваних текстах значною мірою увиразнюють фразеологічні номінації, як-от в контекстах:

(44) *To that end, this regime has conducted extensive operations ranging from covert operations, cyber warfare, psychological war and assassination of nuclear scientists to the threat of a military strike on Iran* (TH, URL).

У фрагменті фразеологічний вислів *military strike* «військовий удар», що демонструє традиційний (фізичний) спосіб ведення війни, поряд з термінами *cyber warfare, psychological war* (нетрадиційна/інформаційна форма) яскраво вербалізує концепт ГІБРИДНА ВІЙНА.

Помітне місце серед мовних репрезентантів досліджуваного концепту займають метафоричні номінації, передусім метафори та метафоричні епітети, на зразок:

(66) *Hostile fire may be returned affectively and promptly to stop a hostile act* (MN, URL).

У фрагменті метафоричні епітети *hostile fire* «вогонь на ураження» та *hostile act* «ворожі дії» слугують репрезентантами концепту ГІБРИДНА ВІЙНА.

Серед інших поширених лексико-семантичних засобів газетних текстів на військову тематику окремої уваги заслуговує гіперболізація та використання контекстних гіперонімів для посилення впливу на реципієнта інформації. Динаміка розвитку контекстних гіперонімів переважно інтенсифікується в рамках однієї статті чи кількох послідовних повідомлень:

(76) *Iraqis know their people, they know their language and they know their culture, and they know who the terrorists are* (MN, URL).

У фрагменті градація створюється нанизуванням гіперонімів *people – language – culture – terrorists* з метою досягнення гіперболічного ефекту. Така інтенсифікація семантичних ознак є засобом переконання читача у правильності прийнятих рішень та військових дій.

Стилістичний аналіз продемонстрував, що концепт ГІБРИДНА ВІЙНА на шпальтах англомовних газет характеризується розгалуженим номінативним полем. До засобів його вербалізації належать одиниці різних мовних рівнів – лексичного, фразеологічного, граматичного, серед яких основна назва концепту та його синоніми, атрибутивні синтагми, фразеологічні одиниці. Нами виявлено

чимало тропеїчних конструкцій на позначення відповідного концептуалізованого поняття, передусім метафор і метафоричних епітетів. Більшість мовних репрезентантів концепту є оцінно маркованими, що забезпечує емоційність та експресивність газетних текстів на військову тематику.

Поряд із евфемізацією, метафора, метонімія також набувають поширеності у газетному дискурсі на військову тематику і становлять інший спосіб прихованої маніпуляції свідомістю читача, що з одного боку полегшує сприйняття інформації, а з іншого – завуальовує та виправдовує жорстокість військових дій. Завуальованість, прихованість концепту ГІБРИДНА ВІЙНА є обов'язковою складовою сучасних англomовних ЗМІ. У текстах мілітаристської тематики лексеми *war/hybrid war* майже не зустрічаються, замість них, частотно уживаною стає номінація *conflict*.

Отже, основними способами творення нових військових фразеологічних одиниць (неофразеологізмів) є метафоричний та метонімічний переноси, евфемізація та аналогія. Так, фразеологічні єдності, що вживаються у військовій сфері, подано метафорично-переосмисленими вільними словосполученнями: *ghost soldier*, *baby nuke*, *death blossom* тощо. Водночас метонімія відіграє не менш важливу роль у формуванні фразеологічних інновацій: *human bomb*, *battle rattle*, *rucksack bomb*.

Наразі широкого використання набуває евфемізація як механізм та процес творення нових фразеологічних одиниць. Серед понять військової сфери, які підлягають процесу евфемізації, можна виділити такі: назви бойових дій, операцій: *clean warfare*, *casualty-free wars*, *collateral damage (casualties)*, *anticipatory self-defense*; об'єкти військових дій: *targeted leader*, *target of opportunity*, *high value target*; види зброї: *unconventional weapons*, *global reach weapons*, *daisy-cutter bomb*, *high power microwave*, *Massive Ordnance Air Burst*; терористичні дії та їхні учасники: *jihad job*, *martyrdom operations*.

Універсальним механізмом формування фразеологічних одиниць можна вважати аналогію, тобто створення нової фразеологічної одиниці за зразком

наявної шляхом заміни певних компонентів. Серед досліджуваної військової фразеології, що репрезентує концепт ГІБРИДНА ВІЙНА за аналогією створені синонімічні фразеологізми. Так, за аналогією до словосполучення *weapons of mass destruction* «зброя масового знищення» виникає та набуває розповсюдження така синонімічна фразеологічна інновація, як *weapons of mass effect*.

Висновки до розділу 2

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки.

1. Лексичні військові одиниці на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА як мовні знаки, що репрезентують поняття військової галузі, становлять суттєву складову газетних текстів. За своєю будовою лексичні одиниці на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА поділяються на: прості, похідні – суфіксальні, префіксально-суфіксальні, композити, складні словосполучення.

Основний масив військових лексичних одиниць утворений способом осново- або словоскладання. Залежно від кількості основ, які беруть участь у творенні терміна, у газетному дискурсі розрізняємо лише двокомпонентні. Складні військові терміни являють собою стале словосполучення, за яким закріплене певне термінологічне значення. Більшість термінів військової галузі становлять препозитивні атрибутивні словосполучення, тобто такі словосполучення, де є означення і означуваний компонент і означення займає в словосполученні початкову позицію. Значна кількість відібраних нами складних термінологічних сполук має у своєму складі два або три компонента. Крім безпосередньо складних слів, в англомовних газетних текстах військової тематики є назви-аббревіатури, утворені з початкових літер слів, які входять у вихідне словосполучення.

2. Концепт ГІБРИДНА ВІЙНА має своє вербальне втілення, головним чином, у вигляді метафор, що слугують одним із способів розкриття його змісту. Вони

передають уявлення про війну за допомогою певних образів. Концепт ГІБРИДНА ВІЙНА є універсальним, що вербалізується переважно через іменники war, warfare, fight, conflict. Образ війни, що виникає у свідомості людини, пов'язаний з хаосом та сум'яттям, ворогом, проти кого ведеться війна. У мовній свідомості концепт ГІБРИДНА ВІЙНА асоціюється з кровопролиттям; війна, що супроводжується як вибухами, так і інформаційними маніпулятивними технологіями.

3. У газетному дискурсі метафоризовані лексичні одиниці виконують спеціальні функції. Вони призначені для точного і образного означення нових реалій глобалізованого світу за допомогою внутрішніх ресурсів мови. На це впливає низка позамовних і мовних чинників. Тропеїзовані лексеми доповнюють прагматику англійського вокабуляру за рахунок експресивності, уточнення, завуальованості соціально негативних термінів, іронічності, інтенсифікації образності виразів. Поповнення англійської преси новими експресивними одиницями і їх фіксація у словниковому складі мови не випадкові. Це дозволяє чітко усвідомити нові феномени за допомогою засвоєних структур та переоцінити вже існуючі реалії за рахунок семантичного зсуву, що відбувається у творенні виразів.

4. Газетний дискурс є яскраво вираженим контекстом для простеження цих мовних явищ, оскільки журналісти активно використовують мовні експресивні засоби для привертання уваги читачів та впливу на формування їхніх суджень манерою і мовою висловлення. На прагматичному рівні це виражається за допомогою різних видів метафоро-метонімічного перенесення.

РОЗДІЛ 3
СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ
КОНЦЕПТУ *ГІБРИДНА ВІЙНА* В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ
ПЕРЕКЛАДІ

3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою
вербалізаторів концепту *ГІБРИДНА ВІЙНА* у перекладах текстів газетного
дискурсу

Для мовного наповнення газетних текстів військової сфери характерним є широке використання військової термінології, наявність фразеологічних словосполучень, велика кількість скорочень і абревіатур, а також широке використання еліптичних і клішованих конструкцій, обмеженість дієслівних форм, стисла форма висловлювання. Все це пов'язано з певним функціональним навантаженням, що характеризує військову сферу спілкування: стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, що забезпечує логічну послідовність, чітке відмежування однієї думки від іншої для легкого сприйняття переданої інформації. Адекватність перекладу військових матеріалів передбачає не тільки точну передачу змісту матеріалу,

але й ретельну передачу його структурної форми, послідовності викладу та інші чинники, які можуть вважатися формальними, однак мають велике значення для військового фахівця.

Перейдемо безпосередньо до розгляду вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у перекладах текстів газетного дискурсу та способів їх еквівалентного відтворення українською мовою.

Скористаємося класифікацією основних типів лексичних трансформацій А. Паршина, які застосовують у процесі перекладу за участю вихідної мови й мови перекладу: лексико-формальні: (перекладацьке транскрибування, транслітерація і калькування); лексико-семантичні (конкретизація, генералізація, модуляція) [52]. Способи вирішення лексичних проблем при перекладі газетних текстів військової тематики включають: кальки, напівкальки, приблизний переклад (родо-видова заміна), функціональний аналог, описовий переклад або тлумачення слова, транскодування.

Еквівалентом, за словами М.М. Полюжина, слід вважати постійну рівнозначну відповідність, яка, як правило, не залежить від контексту [59: 53]. Випадки повної відповідності слів двох мов, тобто повного збігу їх лексичного значення у всьому обсязі, трапляються відносно рідко. До цієї групи належать такі лексико-семантичні розряди слів, як:

1. Власні назви (особові та географічні), наприклад:

(25) *In addition to the one commando captured alive, we assume that three North Korean commandos remain at large* (MP, URL). – Крім одного з диверсантів, захопленого в полон, ми припускаємо, що ще три північнокорейських диверсанта залишаються на свободі.

У вищенаведеному фрагменті військовий термін з власною назвою у своєму складі *North Korean commandos* в перекладі частково транскодується «північнокорейський», а частково перекладається «диверсант».

2. Науково-технічні військові терміни, наприклад:

(33) *All three considerations combine to make many kinds of anti-satellite weapons imaginable and/or desirable, from electronic warfare equipment*

(‘jamming’ devices) and cyber warfare capabilities, to weapons that attempt to target directly the satellite itself (MN, URL). – При комбінації всіх цих трьох міркувань стають можливими і / або бажаними багато видів противосупутникової зброї – від засобів ведення електронної війни (засоби радіоелектронного «глушіння») і кібернетичних бойових потенціалів до зброї, призначеної для прямого ураження власне супутника.

Галузеві військові терміни *anti-satellite weapons* «противосупутникова зброя», *‘jamming’ devices* «засоби радіоелектронного «глушіння» та *cyber warfare capabilities* «кібернетичні бойові потенціали» мають україномовні відповідники.

3. Деякі інші розряди слів, близькі за значенням до двох попередніх, наприклад, числівники:

(91) *The provocative actions of the Croat artillery against the civilian targets and the positions of the 11th Corps of the Serb Army of Krajina is coupled with propaganda activities in all media that wage a psychological warfare, which affects the Serb population and generates fear among them (BN, URL).* – Провокаційні дії хорватської артилерії проти цивільних цілей і позицій 11-го корпусу сербської армії Країни супроводжуються пропагандистською діяльністю всіх засобів масової інформації, які ведуть психологічну війну, яка негативно позначається на сербському населенні і викликає у нього страх.

У фрагменті порядковий числівник *11th*, що входить до складу військового терміну, вживається тут з прагматичною метою донести читачеві про незаконні дії хорватів проти сербського населення, як і проти 11-го корпусу сербської армії Країни.

Проілюструємо вживання відповідних засобів, що вербалізують концепт ГІБРИДНА ВІЙНА у наступному фрагменті:

(68) *As often happens in war, military equipment sometimes changed hands a few times (TG, URL).* – Як це часто буває на війні, бойова техніка іноді кілька разів переходила з рук в руки.

Англомовний вираз *military equipment* зі словниковим значенням «військова техніка» у контексті стає частковим еквівалентом, замінюючись на синонім «бойова».

Слід розрізняти еквіваленти повні і часткові. Якщо відповідник охоплює значення англійського слова повністю, це повний еквівалент:

(60) *The present report makes a number of proposals with regard to compliance with international humanitarian law in situations of asymmetric warfare, the use of cluster munitions and accountability* (BN, URL). – У нинішній доповіді міститься ряд пропозицій щодо дотримання міжнародного гуманітарного права в ситуаціях асиметричних військових дій, а також стосовно до використання касетних боєприпасів і до підзвітності.

У словнику Г.А. Судзіловського військовий термін *cluster munitions* має одне словникове значення «касетні боєприпаси» [102: 469].

Проілюструємо функціонування та відтворення в перекладі за допомогою еквівалентного відповідника наступне слово:

(54) *Mercenaries exist and operate as groups of professionals selling their skill in war and violence* (MN, URL). – Найманці існують і діють в якості груп професіоналів, які пропонують свої послуги для участі у війні і насильстві.

За Longman Dictionary of Contemporary English лексема *mercenary* має значення вживається у значенні “a soldier who fights for any country or group that will pay him” [108: 1031].

Коли ж український відповідник є лише до одного з декількох значень англійського слова, це частковий еквівалент, наприклад:

(74) *Systematic cyber attacks constitute a new frontier of asymmetrical warfare at a time when the world already confronts other unconventional threats, including transnational terrorism* (BN, URL). – Систематичні кібератаки створюють новий кордон асиметричної війни під час, коли перед світом уже стоять нетрадиційні загрози, включаючи транснаціональний тероризм.

Словникове значення лексеми *asymmetrical warfare* має наступний вигляд: “war between belligerents whose relative military power differs

significantly, or whose strategy or tactics differ significantly. This is typically a war between a standing, professional army and an insurgency or resistance movement militias who often have status of unlawful combatants” [108: 770]. У наведеному вище контексті доречним є вживання відповідного значення лексеми у складі термінологічного сполучення *asymmetrical warfare* → *асиметрична* або *партизанська війна*.

Із стилістичної точки зору можна виділити абсолютні і відносні еквіваленти. До абсолютних відносяться такі еквіваленти, які належать до одного і того ж самого функціонального стилю і мають таку ж експресію, як і англійське слово або вираз. Наприклад:

(62) *The use of nuclear weapons in war would be contemplated if all other means of resolving the crisis have been exhausted* (PD, URL). – У стратегії передбачається можливість застосування ядерної зброї у війні, якщо всі інші засоби розв’язання кризи були вичерпані.

Відносними еквівалентами вважаються такі, які розрізняються за стилістичною та експресивною ознакою, наприклад:

(72) *An intensifying insurgency in Afghanistan has piled pressure on Pakistan to go after militants operating from sanctuaries in remote enclaves on its side of the border* (MN, URL). – Зростання повстанського руху в Афганістані примусило уряд Пакистану вдатись до переслідування бойовиків на своїй території, котрі діють із безпечних зон віддалених поселень, що не контролюються урядом.

За Англо-український словником М.І. Балла лексема *enclave*, що становить запозичення з французької мови має наступні відповідники 1) анклав; територія, оточена чужими володіннями; 2) замкнута група [94: 354]. У перекладі набуває значення «поселення».

Складні військові терміни від простих відрізняються своєю структурою, що є в більшості випадків семантично мотивованою. Більшість із них перекладаються на українську мову способом калькування. У мові газети часто зустрічаються складні слова з різноманітними синтаксичними зв’язками між

компонентами. Вони не піддаються запозиченню і не перекладаються калькою, натомість описовим перекладом, наприклад:

(48) *Defence, in whose opinion the Serbs were conducting intensive psychological warfare* (MP, URL). – Представники Міністерства оборони категорично відкинули це твердження, заявивши, що серби ведуть дуже активну психологічну війну.

Чотирикомпонентне термінологічне словосполучення *to conduct intensive psychological warfare* експлікується відповідним «вести дуже активну психологічну війну», що, з урахуванням норм української мови, є більш доцільним.

Перекладаючи військові термінологічні словосполучення, можна простежити закономірності англійської та української військової лексики. Тоді, як англійській мові властиве атрибутивне вживання іменників, в українській мові словосполученням такого типу відповідають сполучення, які означають предмет і його ознаку.

За своєю структурою англомовних військових термінів поділяються на три групи:

1) прикметник або дієприкметник + іменник:

(82) *The issue goes beyond old worries during the Cold War that the Russians would tap into the cables — a task American intelligence agencies also mastered decades ago* (TH, URL). – Питання виходить за рамки старих проблем під час холодної війни, тактика залучення росіянами кабелів – завдання, яке американські розвідки також опанували ще десятиліття тому.

2) іменник у називному відмінку + іменник у родовому:

(40) *Of course, civil war and irregular combatants are not new, as even the traditional law of war recognizes* (MN, URL). – Звичайно, громадянські війни і нерегулярні військові формування не нові, також як не завжди дотримуються і традиційні закони війни.

3) іменник + прийменниковий зворот:

(45) *The puppet army resumed anti-DPRK psychological warfare, including broadcasting and the leaflet-scattering operation* (ТН, URL). – Маріонеткова армія відновила психологічну війну проти КНДР, включаючи радіомовлення і операцію по розкиданню листівок.

В останньому фрагменті перша частина тричленного терміна *anti-DPRK psychological warfare* відтворюється за допомогою прийменникового зворота «проти КНДР».

Коли англійському однозначному слову або одному певному значенню багатозначного слова відповідає у двомовному словнику декілька українських перекладів, то ці переклади є «варіантними відповідниками» [54: 56]. Найбільш поширеним типом варіантних відповідників є часткові відповідники, тобто коли одному слову англійської мови відповідають два або більше слів в українській мові і навпаки. До них належать явища включення і пересічення.

Включенням називається таке відношення, коли значення слова в англійській мові ширше, ніж коло значень відповідного йому слова в українській мові. Так, англійський складний термін *military occupation* має подібне значення до українського терміну, але, крім того, воно може вживатися в англійській мові у генералізованому значенні «володіння, захоплення»:

(87) *And, if forced to impose regime change as the ultimate solution to the dilemma, the report assumes that this would require military occupation, which would entail a commitment of resources and personnel greater than what the US invested in the Iraq and Afghanistan wars combined* (ТН, URL). – В разі необхідності зміни режиму як остаточного вирішення дилеми, в доповіді передбачається, що для цього буде потрібна військова окупація, яка спричинить необхідність виділення більшого обсягу ресурсів і персоналу, ніж ті, які США інвестували в Ірак і Афганістан разом узяті.

У фрагменті військовий двокомпонентний термін *military occupation* відтворюється відповідно українськомовним «військова окупація».

Більш поширеним є явище пересічення. В цьому випадку між двома словами спостерігається такий частковий збіг значень, при якому коло значень

слова в англійській мові не може бути повністю включеним до кола значень слова в українській мові через те, що дані слова мають як однакові, так і різні значення [54: 78]:

(46) *And it won't look like sabotage?* (BN, URL) – І це не буде виглядати, як диверсія?

Військовий простий термін *sabotage* вживається тут у значенні “deliberate damage that is done to equipment, vehicles etc in order to prevent an enemy or opponent from using them” [105: 147].

Іншою причиною виникнення варіантних відповідників у мові перекладу є неоднакова семантична диференційованість слів у двох мовах (окрім неоднакового групування значень у межах слова в англійській та українській мовах).

Суть цього явища полягає в тому, що значення слова в одній мові виявляється недиференційованим порівняно із значенням його еквівалентів в іншій мові. Іншими словами, одному слову англійської мови, яке виражає більш широке поняття, в українській мові відповідають два або більше слів, кожне з яких має вузький клас денотатів.

3.2 Застосування перекладацьких трансформацій для збереження прагматичних функцій вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у перекладі текстів англомовного дискурсу

Перш ніж перейти безпосередньо до перекладацьких трансформацій, потрібно визначитися з поняттям «лексичні варіанти», що являють собою лексичні засоби, які застосовують при перекладі [54: 65]. Саме контекстуальне значення визначає лексичний варіант, що найбільше підходить для перекладу конкретного слова і підлягає логіко-семантичним закономірностям. Прийоми логічного мислення, які приймають участь у цьому, називають лексично-семантичними трансформаціями.

У лексичному значенні «трансформація» полягає в заміні лексичної одиниці оригіналу лексичною одиницею перекладу та зміною її внутрішньої форми.

Розглянемо наступні лексичні трансформації (формальні: транскрипція, графічна транслітерація, калькування) та лексико-семантичні (конкретизація, генералізація, модуляція) що застосовувалися нами при перекладі вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, відібраних з текстів газетного дискурсу.

Під «транскрипцією» розуміють відтворення звукової форми назви мови оригіналу у назві мови перекладу. На письмі звукова форма мовного знака (слова) мови оригіналу відтворюється засобами графіки мови перекладу. Тоді як під «транслітерацією» розуміється політерне відтворення назв літер однієї системи письма назвами літер іншої системи письма. Обидва ці поняття часто об'єднують в одне – транскрибування. Наведена нижче власна назва у транслітерації виглядає наступним чином:

(95) *As if starving and killing the population were not enough, on direct orders from the Israeli Prime Minister as part of Israel's campaign of collective punishment against the residents of the Gaza Strip, Israeli occupying forces have now begun psychological warfare* (PD, URL). – Але приречення людей на голод і злидні було, мабуть, недостатньо, і за прямим розпорядженням ізраїльського прем'єр-міністра окупаційні сили почали психологічну війну в якості одного з компонентів кампанії по колективному покаранню населення сектора Газа.

Під «калькуванням» розуміють передачу мовного знака мови першотвору шляхом відтворення морфемної будови слова або послівного порядку у словосполученні [69: 176]. Наприклад:

(31) *In several instances, the security forces aimed at the vital organs of demonstrators and shot people in the back as they fled* (MN, URL). – У ряді випадків силовики цілилися в життєво важливі органи і стріляли в спину демонстрантам, що тікали.

У фрагменті лексема *demonstrators* відтворюється за допомогою кальки «демонстранти», оскільки значення її досить поширене.

Зауважимо, що англійські лексичні одиниці дуже широкої семантики, тоді як в українській мові вони більш експресивні й конкретні, тому при перекладі з англійської мови вони часто генералізуються та конкретизуються.

Приєм конкретизації – це добір при перекладі більш точних чи конкретних відповідників або відтінків значень, аніж ті, що можна знайти в двомовних словниках [52]:

(83) *Such psychological warfare has been used to neutralize the work of non-governmental human rights organizations, to force indigenous peoples to leave their lands and to weaken traditional authorities* (PD, URL). – Психологічна війна використовується для нейтралізації неурядових правозахисних організацій, примусу корінних народів покинути свої землі і ослаблення традиційних органів влади.

Дослівне значення словосполучення *traditional authorities* – традиційна влада, тоді як контекстуальне оточення дає змогу конкретизувати та диференціювати його у перекладі українською мовою «традиційні органи влади».

Під «конкретизацією» А.Паршин розуміє заміну слова або словосполучення вихідної мови з більш широким предметно-логічним значенням словом або словосполученням мови перекладу з більш вузьким значенням [52]. У результаті застосування цієї трансформації створений відповідник і вихідна лексична одиниця перебувають у логічних відношеннях включення, наприклад:

(90) *They have raised the question of how Governments can protect their countries and citizens against unconventional weapons and unconventional methods of warfare, whether employed by State or non-State actors* (BN, URL). – Вони змусили нас задуматися над питанням про те, яким чином уряди можуть захистити свої країни і своїх громадян від нетрадиційних видів зброї і

нетрадиційних методів ведення війни, незалежно від того, застосовуються вони державними чи недержавними суб'єктами.

Лексема *actors* «суб'єкти» у перекладі набуває більш вузького значення за допомогою прийому конкретизації.

У ряді випадків застосування конкретизації пов'язане з тим, що в мові перекладу відсутнє слово з широким значенням. Отже, при перекладі слів з широким значенням конкретизація є досить поширеним способом перекладу.

Прийом генералізації протилежний прийому конкретизації, оскільки генералізація – це розширення обсягу поняття: замість слова з конкретним значенням мови оригіналу перекладач підбирає слово з більш загальним значенням у мові перекладу [54: 98], наприклад:

(84) *In certain towns, organized partisan groups imposed their own measures in violation of the right to freedom of movement (Yopougon, Abobo, Anono, Issia, Koumassi, etc.)* (TH, URL). – У деяких населених пунктах, організовані групи партизан вживали власних заходів, що порушують свободу пересування (Йопугоне, Абобо, Аноно, Ісія, Кумасі, і т.д.).

У фрагменті термінологічний вираз *right to freedom of movement* втрачає конкретику, генералізуючись у «свободу пересування» замість «право на свободу пересування» з причин мовної економії.

Переважає більшість дослідників під «генералізацією» розуміє заміну одиниці вихідної мови (у нашому випадку, англійської), що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу (тобто українською) з більш широким значенням [52;54;73;75]. Створений відповідник виражає родове поняття, яке в мові оригіналу є видовим, наприклад:

(97) *Armed conflicts provide by far the highest threat to the security of media professionals* (TG, URL). – Збройні конфлікти безсумнівно становлять найбільшу загрозу для безпеки працівників засобів масової інформації.

У фрагменті термін *media professionals* в тексті перекладу перефразовується на «працівників засобів масової інформації», тобто набуває узагальнюючого значення.

Хоча іноді конкретне найменування певного предмету може нічого не говорити рецептору перекладу, тоді як загальне позначення може бути кращим із стилістичної точки зору. Отже, перекладач має можливість обирати між конкретним і загальним варіантом перекладу, надаючи перевагу останньому.

Розглянемо асоціації, де смісловий розвиток (або модуляція) може спричинити зміну частин мови. Наприклад:

(34) *As states and organizations come to understand better the importance of the Internet to their economic wellbeing, cost-benefit calculations of the utility of cyber warfare may change, just as learning over time altered the understanding of the costs of nuclear warfare* (PD, URL). – Оскільки держави і організації стали краще розуміти важливість Інтернету для їх економічного добробуту, розрахунки витрат і вигод від доцільності кібервійни можуть змінитися, також як вивчення протягом довгого часу, змінило розуміння ціни наслідків ядерної війни.

У тексті оригіналу номінативний метонімічний вираз *costs of nuclear warfare* трансформується у мові перекладу на термінологічне словополучення «ціна наслідків ядерної війни», тобто витрати → наслідки.

Слід зазначити, що найчастіше значення співвіднесених слів в оригіналі й перекладі зв'язані між собою причинно-наслідковими відношеннями.

Таким чином, причинами частого вживання прийому смислового розвитку при перекладі військової лексики з англійської мови на українську може бути відсутність еквіваленту в мові перекладу, стилістичні причини або неповний лексичний відповідник.

Цілісне перетворення становить різновид прийому смислового розвитку. Це перетворення як окремого мовного звороту, так і всього речення, яке при цьому відбувається не за елементами, а цілісно, перетворюється внутрішня форма будь-якого відрізка мовлення – від слова до цілого речення:

(77) *It is never too late to deal a blow to al'Qaeda. It is never too late to advance freedom. And it is never too late to support our troops in a fight they can win* (MP, URL). – Ніколи не пізно завдати удару по Аль-Каїді. Ніколи не пізно

просувати свободу. І ніколи не пізно підтримати наші війська в бою, який вони можуть виграти.

Фразеологічний вираз *to deal a blow* у перекладі відтворюється відповідним ідіоматичним «завдати удару».

Розглянемо наступний приклад вживання й відтворення українською мовою прийому цілісного перетворення:

(86) *Where do you stop – which country next is to be bombed to hell in the name of an “ethical” foreign policy?* (MN, URL). – Хто наступний – яку країну потім будуть нещадно бомбити в ім'я «етичної» зовнішньої політики?

У фрагменті фразеологічний вислів *to be bombed to hell* відтворюється за допомогою фразеологічного перекладу «нещадно бомбити».

Варто наголосити, що порівняно з прийомом смислового розвитку цілісне перетворення має більшу автономність. Основна його відмінність полягає в тому, що синтез значення відбувається без зв'язку з аналізом, семантичний зв'язок між елементами може не простежуватися, найважливіше – це еквівалентність плану змісту. З усього цього можна зробити виновок, що застосування лише однієї трансформації, зокрема лексичної, тягне за собою ряд додаткових перетворень, оскільки всі види трансформацій взаємопов'язані і можуть розглядатися лише в комплексі.

Слід зауважити, що лексико-граматичні трансформації представлені такими замінами, як: антонімічний переклад й конверсивна трансформація, описово-перифрастичний переклад та компенсація.

Під компресією у перекладознавстві розуміють зменшення кількості мовних знаків у вислові друготвору порівняно з кількістю мовних знаків вислову першотвору:

(18) *At the request of the President of the Russian Federation, Mr. Vladimir Putin, one special operation to establish the whereabouts and to arrest members of illegal military groups is not conducted without the participation of a procurator* (BN, URL). – На вимогу Президента Російської Федерації В.В.Путіна жодна

спецоперація по встановленню місцезнаходження та затриманню учасників незаконних військових формувань не проводиться без участі прокурора.

У вищенаведеному фрагменті, на наш погляд, складний термін *special operation* підлягає скороченню в українськомовному перекладі, що відповідає нормам мови перекладу. Ми вважаємо, що слід уникати вживання зайвих слів, передаючи лише думку, основну ідею, закладену у реченні.

Під декомпресією (ампліфікацією) розуміють збільшення кількості мовних знаків у висловленні мови перекладу порівняно з кількістю мовних знаків у висловленні першотвору:

(27) *We have experienced the first full-scale cyber warfare campaign, which was aimed at crippling my country's economy and our ability to communicate with the outside world* (PD, URL). – Ми стали жертвою першої повномасштабної електронної війни, яка була спрямована на нанесення шкоди економіці нашої країни і нашої здатності підтримувати контакти із зовнішнім світом.

У фрагменті англомовне дієслово *to experience* вживається у значенні «зазнавати, пережити», що несе у собі пережитий факт війни, тоді як заміна його на вислів «стати жертвою» означає розстановку сил у цій війні.

Деякі дослідники, зокрема А.Паршин та Ю.Піввуєва, антонімічний переклад включають до лексико-граматичних трансформацій, коли при перекладі українською мовою відбувається заміна заперечної конструкції стверджувальною і навпаки [52;54]. Наприклад:

(65) *The number of injuries or loss of life resulting from unconventional warfare, violence and insecurity remained very high* (TH, URL). – Число вбитих і поранених у результаті нетрадиційних методів ведення бойових дій, насильства і відсутності безпеки залишається досить високим.

Як бачимо, заперечення може виражатися й іншими, окрім негативної частки *no* засобами, наприклад, за допомогою іменника з префіксом заперечення *in-*, що у тексті перекладу трансформується на словосполучення «відсутність безпеки» .

Слід враховувати той факт, що застосування антонімічного перекладу нерідко поєднується з використанням інших трансформацій, тобто лексичних і граматичних. У рамках антонімічного перекладу одиниця вихідної мови може замінюватися не тільки прямо протилежною одиницею мови перекладу, але й іншими словами та словосполученнями, які виражають протилежну думку.

Отже, антонімічний переклад має на меті найбільш адекватне для мови перекладу вираження думки оригіналу. Антонімічний переклад часто відносять до лексико-синтаксичних перекладів, оскільки він ґрунтується на формально-логічній категорії протиріччя і є крайнім виявом прийому смислового розвитку, являючи собою заміну одного поняття протилежним і відповідною перебудовою усього висловлювання.

В основі прийому компенсації лежить процес зміщення суміжного поняття в межах одного родового поняття:

(67) *Warning shots aimed to prevent harm to either innocent civilians or the opposing force* (TG, URL). – Застосування попереджувальних пострілів покликане запобігти нанесенню ушкоджень мирному цивільному населенню чи ворожим силам.

Як бачимо, сполучення *innocent civilians* з іменником у множині, в тексті перекладу набуває однини, компенсуючись при цьому вживанням сталого виразу *opposing force*, що у перекладі набуває значення множини (замість однини в оригіналі).

Компенсація – це спосіб перекладу, при якому смислові елементи, втрачені під час перекладу одиниці вихідної мови в оригіналі, передаються в тексті перекладу будь-яким іншим засобом, до того ж необов'язково в тому ж самому місці тексту, що й в оригіналі. У такий спосіб відновлюється втрачений смисл і з більшою повнотою. При цьому нерідко граматичні засоби оригіналу замінюються на лексичні і навпаки. Наприклад:

(78) *Some countries distorted public information as a form of psychological warfare designed to corrupt developing countries' peoples and impose on them ideological and cultural values that sought to instigate political instability and socio-*

economic chaos (BN, URL). – Деякі країни використовують громадську інформацію в якості способу ведення психологічної війни, спрямованої на розбещення народів країн, що розвиваються і нав'язування їм ідеологічних і культурних цінностей, які сприяють політичній дестабілізації і створенню хаосу в соціально-економічній сфері.

У цьому фрагменті метафоричний вираз *socio-economic chaos* доцільно перекласти як «хаос в соціально-економічній сфері», надавши висловленню більш зрозумілого характеру.

Як бачимо, прийом компенсації часто застосовується разом з іншими видами лексико-граматичних трансформацій, а саме – з перестановками, вилученням, додаванням і замінами.

Описовий переклад (експлікація) належить до лексико-граматичних трансформацій, коли лексична одиниця вихідної мови замінюється словосполученням, що експлікує її значення, тобто таким, яке дає більш-менш повне пояснення даного значення мовою перекладу. Однак деякі вчені відносять цей прийом до комбінованого або еквівалентного перекладу, особливо при відтворенні термінів, які вимагають точної передачі в перекладі [20;4;47]. Наприклад:

(71) *Both Missions required adequate resources to meet the challenges presented by asymmetric warfare* (BN, URL). – Обидві місії потребують достатніх ресурсів для вирішення проблем, пов'язаних з асиметричними методами ведення бойових дій.

За словником Ю.А. Зацного, термін *asymmetric warfare (conflict)* означає «конфлікт між сторонами-комбатантами з різним воєнним потенціалом, при якому більш слабка у воєнному відношенні сторона застосовує «нетрадиційну», терористичну тактику» [97: 83]. У перекладі ми спробували дещо пояснити значення відповідного терміна, за рахунок розшифрування лексеми *war* «методи ведення бойових дій». Доцільним також було б винести словникове значення цього військового терміносполучення у примітки.

Варто зазначити, що лексичні або граматичні трансформації у чистому вигляді зустрічаються рідко. Це пояснюється, головним чином, взаємозалежністю усіх процесів, що відбуваються в газетному тексті на військову тематику.

Далі розглянемо граматичні перекладацькі трансформації, що часто застосовуються у газетному дискурсі військової сфери і до яких багато вчених відносять: нульову трансформацію або дослівний переклад синтаксичних структур, поділ речення, поєднання речень, граматичні заміни (морфологічна й частиномовна перекатегоризація, заміна типу речення тощо), а також перестановки, додавання й вилучення.

Граматичні засоби відтворення структури речень у газетному тексті на військову тематику представлені, насамперед, зміною порядку слів без зміни в них тема-рематичних відношень в англійському оригіналі й українському перекладі, наприклад:

(4) *Military theorists today write about “fourth generation warfare” that sometimes has “no definable battlefields or fronts”; indeed, the distinction between civilian and military may disappear* (BN, URL). – Військові теоретики сьогодні пишуть про «четверте покоління способів ведення війни», в яких іноді відсутні поняття «фронт» і «поле бою»; більш того, відмінність між цивільним і військовим може стиратися.

У фрагменті тексту перекладу синонімічні іменники *battlefields* та *fronts*, що виконують функцію додатка, міняються місцями.

Перестановки, тобто перебудова чи зміна структури речення, мають цілу низку причин [52]. Закріплений порядок слів англійського речення зазвичай носить ієрархічний характер. Вона, звісно, стає центром повідомлення і при перекладі виноситься у центр речення, наприклад:

(19) *Mass media of the neighbouring country began to use caricatures in the information war between Russia and Belarus* (BN, URL). – В інформаційній війні Росії і Білорусі ЗМІ сусідньої країни стали використовувати жанр карикатури.

Цікаво, що в українськомовному перекладі важливо не «хто», а «де» почали використовувати жанр карикатури, тоді як в тексті оригіналу акцент робиться на підметі, а не на обставині.

Варто наголосити, що перестановки в чистому вигляді трапляються не досить часто, натомість поєднуються з іншими видами граматичних трансформацій, найчастіше із замінами.

Заміна частин мови виникає через відсутність тої чи іншої конструкції у мові перекладу, розбіжність у вживанні відповідних форм і конструкцій, а також має і лексичні причини: різне слововживання, різні норми сполучуваності в англійській та українській мовах, відсутність частин мови з відповідним значенням [54: 99]. Наприклад:

(23) *Otherwise, a parody of a trial and the absence of any due process will only revive hatred and fear in a country where every family includes a militia member, a soldier or a victim* (MN, URL). – В іншому випадку, пародія на суд і відсутність навіть видимості належного процесу приведуть лише до відродження ненависті і страху в країні, де в кожній родині є або ополченець, або солдат, або жертва.

Міліція становить історичну назву народного ополчення в США і деяких країнах Європи. В наш час в англійськомовних країнах має значення озброєних загонів громадян, так званих *militia members*, що створюються для підтримки порядку і інших цілей. При відтворенні цього терміна у вигляді словосполучення, термін перетворюється на слово «ополченець».

Граматичні і лексичні трансформації, на нашу думку, нерідко потребують внесення додаткових слів або, навпаки, вилучення якихось елементів. Тому вилучення або додавання часто поєднуються з іншими видами граматичних трансформацій, частіше за все із заміною частин мови.

Уведення додаткових слів обумовлюється низкою причин: відмінностями у структурі речення і тим, що більш стислі англійські речення потребують в українській мові більшого вираження думки. Відсутність відповідного слова

або його лексико-семантичного варіанту також є причиною введення додаткових слів при перекладі:

(29) *Some delegations urged the Conference to start consideration on the issue of cyber security and cyber warfare due to the fact that the use of some modern technologies as a means of war could produce devastative effects, comparable with the use of weapons of mass destruction* (ТН, URL). – Деякі делегації настійно закликали Конференцію почати розгляд питання про кібербезпеку і кібервійну в зв'язку з тим, що використання деяких сучасних технологій як засобу ведення війни може мати згубні наслідки, які можна порівняти із застосуванням зброї масового знищення.

З огляду на контекст і відповідно до норм української мови військовий складний термін *a means of war* тлумачиться як «засіб ведення війни», де лексема «ведення» є досить влучною.

Вилучення часто має місце тоді, коли окреме слово, словосполучення чи навіть підрядне речення може видатися зайвим із точки зору його смислового значення [52], наприклад:

(15) *Terrorists, too, can exploit new vulnerabilities in cyberspace to engage in asymmetrical warfare* (BN, URL). – Терористи також можуть використовувати нову вразливість кіберпростору для партизанської війни.

У фрагменті українськомовного тексту спостерігаємо вилучення фразового дієслова *to engage in* (у значенні «приймати участь») та заміну його прийменником *для* з метою розрядження думки.

Розглянемо ще один приклад вилучення прийменника *to*:

(26) *That process should not be held hostage to terrorists* (ТН, URL). – Не слід робити цей процес заручником терористів.

З усього вищезазначеного можна зробити висновок, що комунікативно-прагматичний ефект, який має бути відтворений при перекладі мовних засобів на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, може визначатися домінантною функцією оригіналу. Тому основним прагматичним завданням перекладу постає створення мовою перекладу тексту, спроможного справляти аналогічний

комунікативний вплив на адресата перекладу. Якщо перекладачеві вдалося цього домогтися, можна говорити про адекватне відтворення комунікативного ефекту оригіналу.

Висновки до розділу 3

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки.

1. При перекладі англomовного газетного тексту військової сфери на лексичному рівні можуть виникнути наступні ситуації: відсутність у мові перекладу словникового відповідника мові-оригіналу, наприклад, явищ, типових тільки для певної країни; коли такий відповідник існує, але він є неповним; коли різним значенням багатозначного слова-оригіналу відповідають різні слова у мові перекладу; коли в мові перекладу існує однозначний словниковий відповідник слову-оригіналу (займенники, календарні поняття, тварини, поняття спорідненості). Способи вирішення таких проблем включають: кальки, напівкальки, приблизний переклад (родо-видова заміна), функціональний аналог, описовий переклад або тлумачення слова, транскодування.

2. Еквівалентом слід вважати постійну рівнозначну відповідність, яка не залежить від контексту. Випадки повної відповідності слів двох мов, тобто повного збігу їх лексичного значення трапляються відносно рідко. Слід розрізняти еквіваленти повні і часткові. Якщо відповідник охоплює значення англійського слова повністю, це повний еквівалент. Коли ж український відповідник є лише до одного з декількох значень англійського слова, це частковий еквівалент. Із стилістичної точки зору можна виділити абсолютні і відносні еквіваленти.

3. До лексичних (формальних і лексико-семантичних) трансформацій, що застосовувалися нами при перекладі вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, відібраних з текстів газетного дискурсу, належать: транскодування

(транскрипція + транслітерація), калькування, конкретизація, генералізація, смисловий розвиток (модуляція), цілісне перетворення. Лексико-граматичні трансформації представлені такими замінами, як: компресія, декомпресія, антонімічний переклад, описовий переклад та компенсація. До граматичних перекладацьких трансформацій відносять граматичні заміни, а також перестановки, додавання й вилучення.

ВИСНОВКИ

Концепт ГІБРИДНА ВІЙНА у газетному англomовному дискурсі вербалізується за допомогою таких засобів як: військові фразеологічні звороти, скорочення та вузькоспеціальні військові терміни, запозичення з інших мов, жаргонна лексика та інші переважно нейтрально забарвлені елементи англійської військової лексики. У перекладах англomовної військової лексики українською мовою виявляють себе перекладацькі трансформації вилучення і додавання, а також прийом конкретизації, тобто заміни англійського стилістично нейтрального слова або виразу українським словом або фразеологізмом.

Переклад газетного матеріалу пов'язаний з цілим рядом труднощів. Газетні військові тексти містять у собі не тільки спеціальні терміни, але й елементи полеміки. У газетній статті автор завжди висловлює власну думку і перед перекладачем постає завдання передати цю інформацію читачеві. Засоби масової інформації передбачають використання матеріалу з різних областей науки і техніки, а також літературних цитат. Інформаційні повідомлення подібного роду плюс особистісні риси автора призводять до того, що газетний текст являє собою цікавий жанр, що включає в себе елементи художнього і науково-технічного стилю.

Концепт ГІБРИДНА ВІЙНА має своє вербальне втілення. Лексичні військові одиниці на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА як мовні знаки, що репрезентують поняття військової галузі, становлять суттєву складову газетних текстів і одну з головних труднощів перекладу з огляду на їх неоднозначність, відсутність перекладацьких відповідників та національну варіативність. За своєю будовою лексичні одиниці на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА поділяються на прості, суфіксальні, префіксально-суфіксальні, композити, складні словосполучення.

Основний масив військових лексичних одиниць утворений способом осново- або словоскладання. Залежно від кількості основ, які беруть участь у

творенні терміна, у досліджуваному газетному дискурсі розрізняємо лише двокомпонентні. Складні військові терміни являють собою стале словосполучення, за яким закріплене певне термінологічне значення. Більшість термінів військової галузі становлять препозитивні атрибутивні словосполучення. Значна кількість відібраних нами складних термінологічних сполук має у своєму складі два або три, рідше чотири компонента. Крім безпосередньо складних термінологічних сполучень, в англomовних газетних текстах військової тематики є складноскорочені назви-абревіатури.

Важливою для фразеологічних одиниць військової сфери є структурна класифікація. Військові фразеологізми за своєю граматичною функцією можна розподілити на такі типи: номінативні (субстантивні, ад'єктивні, адвербіальні) та дієслівні. Серед продуктивних моделей створення номінативних фразеологізмів можна виділити такі моделі, як N + N, Adj + N, N + Prep + N, N + Conj + N.

Шляхом суцільної вибірки з газетного дискурсу нами було відібрано 100 текстових фрагментів. У них зафіксовано 339 мовних засобів (лексичних, фразеологічних, стилістичних) на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА. Розподіл мовних засобів відбувався за певними критеріями, а саме: на фразеологізми; лінгвістичні засоби, що репрезентують традиційні (фізичні) способи та методи ведення гібридної війни та лінгвістичні засоби, що репрезентують нетрадиційні (інформаційні) способи ведення війни. За нашими підрахунками фразеологізми становили 109 одиниць (32%). Серед лексичних одиниць мовні засоби на позначення нетрадиційних способів ведення війни склали 106 одиниць (31,2%). Фізичні або традиційні способи ведення бойових дій були репрезентовані 124 мовними одиницями, тобто 36,5%.

Аналіз вживання вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА вказує на такі ознаки концепту в сучасному англomовному газетному дискурсі, як: а) інформаційна війна є складовою традиційної війни (озброєного конфлікту); б) війна в Україні становить чинник дестабілізації у Європі; в) боротьба проти тероризму; г) значущість міжнародних організацій у розв'язанні конфліктів на

світовій арені; д) погіршення стосунків між Росією та США; є) війна в Сирії та її наслідки. Вербальній репрезентації концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у газетному дискурсі притаманні бінарні опозиції: «війна – мир» та «добро – зло».

Стилістичний аналіз мовних одиниць а позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА продемонстрував, що концепт ГІБРИДНА ВІЙНА на шпальтах англomовних газет характеризується розгалуженим номінативним полем. До засобів його вербалізації належать одиниці різних мовних рівнів – лексичного, фразеологічного, граматичного (морфологічного і синтаксичного), серед яких основна увага належить фразеологічним одиницям, термінам, неологізмам, скороченням тощо. Нами виявлено чимало тропеїчних конструкцій на позначення відповідного концептуалізованого поняття, передусім метафор, метафоричних епітетів, метонімії, гіпербол, евфемізмів тощо. Більшість мовних репрезентантів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА є оцінно маркованими, що забезпечує експресивність газетних текстів на військову тематику.

Під час перекладу мовних засобів на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА ми користувалися різними способами їх відтворення з англійської мови на українську, а саме: способами еквівалентного відтворення українською мовою вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у перекладах текстів газетного дискурсу, куди увійшли: власне еквіваленти та аналоги (повні і часткові, абсолютні і відносні); і способом перекладацьких трансформацій для збереження прагматичних функцій вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА у перекладі текстів англomовного газетного дискурсу.

До лексичних (формальних і лексико-семантичних) трансформацій, що застосовувалися нами при перекладі вербалізаторів концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, відібраних з текстів газетного дискурсу, належать: транскодування, калькування, конкретизація, генералізація, смисловий розвиток (модуляція), цілісне перетворення. Лексико-граматичні трансформації представлені такими замінами, як: компресія, декомпресія, антонімічний переклад, описовий переклад та компенсація. До граматичних перекладацьких трансформацій

відносять граматичні заміни (морфологічна й частиномовна перекатегоризація, заміна типу речення тощо), а також перестановки, додавання й вилучення.

Аналіз мовних засобів на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА засвідчив наявність у них значної кількості військових лексичних елементів (одно- і багатокomпонентних термінів, абревіатур і скорочень, термінологічних стійких сполучень, неологізмів). Основними способами відтворення військової лексики англomовних газетних текстів військової сфери українською мовою є: переклад лексичним еквівалентом, трансформаційний переклад, безперекладне запозичення (транскрипція / транслітерація), описовий переклад, калькування та ін. Труднощі відтворення військової лексики в газетному дискурсі пов'язані з необхідністю врахування прагматичних аспектів перекладу.

Перекладознавчий аналіз мовних одиниць на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА дозволяє нам зробити висновок, що концептуальна метафора є невід'ємним елементом у газетному військовому дискурсі. Вона робить мову більш експресивною та виразною. Дослідження фактичного матеріалу показало, що словосполучення з метафоричним значенням постійно використовуються у статтях на військову тематику. Отже, можна зробити висновок, що метафоричні моделі концепту ГІБРИДНА ВІЙНА, наявні в оригінальному тексті, в більшості випадків зберігаються. При цьому поширене використання прийомів вилучення, заміни (зокрема генералізації та конкретизації значення), цілісного перетворення та смислового розвитку. У випадках, коли зберегти метафору через особливості валентності одиниць мови перекладу неможливо, перекладач змушений вдаватися до методу описового перекладу, компенсуючи втрату метафоричної образності введенням у текст додаткових образів, що підсилює експресію, також очевидні випадки метафоричних лакун. Ми вбачаємо за необхідне ще раз підкреслити, що перекладач повинен адекватно передавати метафорику, оскільки часто вираз, який звучить доцільно мовою оригіналу, під час перекладу має зовсім інше прагматичне навантаження, а, отже, інший вплив та реакцію реципієнта, навіть за умови точної передачі семантичних компонентів повідомлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонов А. В. Сутність нового формату воєнного конфлікту, його воєнно-теоретичні засади, характерні риси і ознаки // Бібліотечний вісник. 2014. № 4. С. 43.
2. Артюх В. Семантичні особливості американського військового сленгу 1990 – 2010-х років у тексті англomовної публіцистики // Теоретична і дидактична філологія. 2013. № 16. С. 12 – 21.
3. Байло Ю. В. Особливості поняття «військовий термін» (семантичний аспект) // Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту. 2013. Кн. 3. С. 62 – 65.
4. Балабін В. В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу // Філологічні трактати. 2018. Т. 10. № 1. С. 7 – 18.
5. Белякова Е. И. Translating from English: Переводим с английского / Материалы для семинарских и практических занятий по теории и практике перевода (с английского языка на русский) – СПб: КАРО, 2003. 160 с.
6. Бойко М. Г. Эвфемизмы в текстах военной тематики как средство воздействия на читателя // Материалы межрегиональной научно-техн. конф. – Омск: ОТИИ, Броня, 2002. С. 113 – 115.
7. Бондар Н. Образні модифікації концепту війна в текстових просторах братів Тютюнників // Філологічні науки. 2016. № 23. С. 111 – 118.
8. Брандес М. П. Стил ь и перевод. М: Высшая школа, 2000. 127 с.
9. Василенко Д. Метонімія як креативний засіб збагачення англійської мови військової сфери // Наукові записки Кіровоградського держ. пед. ун-ту. 2009. № 81 (1). С. 64 – 67.
10. Великорода В. Б. Концептуальні характеристики евфемізмів військової сфери // Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту. 2012. Вип. 29 (2). С. 78 – 80.
11. Венедиктова Л. М. Концепт «Война» в языковой картине мира. Дис. Тюмень. 2004. Автореферат. 24 с.

12. Вигівський В. Структурно-семантичні особливості англомовних військових омофраз // Науковий вісник Східноєвропейського нац. ун-ту. 2013. № 19 (268). С. 59 – 64.
13. Волков В. В. Лингвокультурный концепт «война»: семантическое ядро, аспекты герменевтического исследования // Лингвистика. 2015. вип. 8. С. 103 – 113.
14. «Гибридные войны» в хаотизирующемся мире XXI века : колл. монография / Под ред. П.А. Цыганкова. М: Изд-во Моск. ун-та, 2015. 380 с.
15. Гончаренко Е. П. Терміни, що описують тероризм (на матеріалі англомовних онлайн-ресурсів: The Guardian, BBC, CNN, Irish Central тощо) // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. 2017. Вип. 26 (2). С. 100 – 104.
16. Гуменна І. І. Асоціативно-експресивні засоби англійського масмедійного дискурсу // Наукові записки Бердянського держ. пед. ун-ту. 2014. № 4. С. 46 – 56.
17. Демецька В. В. Репродуктивний переклад vs адаптивний переклад // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. 2010. Т. 18. Вип. 16. С. 97 – 103.
18. Дем'янчук Ю. І. Методи виділення колокацій із військових термінологічних сполучень НАТО // Наукові записки Бердянського держ. пед. ун-ту. 2016. № 10. С. 33 – 38.
19. Жулавська О. О. Повсякденне поняття тероризм у сучасному британському газетному дискурсі // Мова і культура. 2011. Вип. 14. т. 1. С. 210 – 216.
20. Зайцева М. О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику // Науковий часопис нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. 2013. Вип. 10. С. 96 – 102.
21. Зарницький А. В. Вербалізація збройного конфлікту в англомовному медіа-дискурсі // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. 2018. Вип. 32 (3). С. 45 – 47.

22. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу: Монографія. Львів : Паіс, 2007. 228 с.
23. Зражевская Т. А. Трудности перевода с английского языка на русский. М: Международные отношения, 2004. 135 с.
24. Иванова О. С. Метонимия как один из путей образования терминов // Проблемы словообразования. Владивосток: Дальневост. гос. ун-т. 1999. Вып. 7. С. 39 – 42.
25. Карасик В. И. Лингвокультурный концепт как единица исследования // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: Сб. науч. тр.; [под ред. И. Стернина]. Воронеж, 2001. С. 75 – 80.
26. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – М: Изд-во «Гнозис», 2004. 390 с.
27. Кирилюк О. Суспільно-політичні неологізми як віддзеркалення мовної картини воєнного протистояння // Наукові записки НАУКМА. 2018. Т. 1. С. 58 – 62.
28. Коваленко А. О. Стратегії перекладу текстів дискурсу мас-культури // Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту. 2013. Кн. 3. С. 174 – 178.
29. Коваленко Р. В. Метафоричне втілення концепту war в англомовній пресі // Нова філологія. 2014. № 61. С. 35 – 39.
30. Ковальова В. Калькування як засіб творення нових військових терміноодиниць (на матеріалі німецьких військових текстів) // Мовні і концептуальні картини світу. 2013. № 2 (44). С. 180 – 186.
31. Колесник О. С. Концепт війна в аспекті лінгвосеміотики та лінгвокультурології // Мовні і концептуальні картини світу. 2014. № 48. С. 216 – 230.
32. Курочко М. М. Панолия войны: готова ли Россия к современным войнам // Гуманитарный вестник. 2014. № 2 (29). С. 195 – 199.
33. Левицкий В. В. Семасиология. Винница: Нова книга, 2006. 512 с.
34. Лилова А. Введение в общую теорию перевода. М: Высшая школа, 2001. 256 с.

35. Лощенова І. Ф. Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу // Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту. 2014. № 3. С. 102 – 105.
36. Лукіянчук Ю. Структурні типи чотирикомпонентних військових термінів та їх переклад // Південний архів. 2017. № 71. С. 182 – 185.
37. Львовская З. Д. Теоретические проблемы перевода. М: Наука, 2002. 220 с.
38. Максименко О. В. Медійний переклад в умовах інформаційної війни // Мовні і концептуальні картини світу. 2014. № 50 (2). С. 29 – 34.
39. Медвідь О. М. Лінгвопрагматичні особливості перекладу бізнес- та військової термінології в політичних промовах // Філологічні трактати. 2017. Т.9, №2. С. 62 – 68.
40. Мировойна. Все против всех. Новейшие концепции боевых действий англосаксон. М: Книжный мир, 2015. 416 с.
41. Мисонжников Б. Я. Концепты «Капитал» и «Война» в публицистике Рихарда Зорге // Вестник Тверского государственного университета. Серия: Филология. 2016. № 1. С. 195 – 200.
42. Михальова К. І. Метонімія іменників в статтях військової тематики (на матеріалі англ, нім, укр. та рос. мов) // Нова філологія. 2014. № 63. С. 160 – 166.
43. Мілова О. Є. Скорочення як характерна риса військового тексту і шляхи їх перекладу // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. 2018. Вип. 32 (2). С. 172 – 174.
44. Мунтян Л. В. Вербальне вираження концепту war в сучасному дискурсі мас-медіа // Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту. 2017. № 24. С. 107 – 113.
45. Нелюбин Л. Л. Учебник военного перевода / Л.Л. Нелюбин. М: Воениздат, 1991. 456 с.
46. Николаев В. Н. Цикл лекций «Референт-переводчик английского языка» / В.Н. Николаев. Пятигорск, 1992-93. 231 с.
47. Нікіфорова О. Перекладознавчий аналіз лексичної структури текстів військово-політичної тематики // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. 2017. № 1 (37). С. 24 – 28.

48. Нікіфорова О.М. Класифікація текстів у військовому перекладі // Філологічні трактати. 2016. Т. 8. № 4. С. 33 – 41.
49. Новейший большой толковый словарь / гл. ред. С.А. Кузнецов. СПб: Норинт; М: РИПОЛ классик, 2008. 1536 с.
50. Обеспечение международной безопасности в условиях холодной войны: поиски согласованных подходов. Сборник научных статей / отв. ред. Н.И. Егорова; Институт всеобщей истории РАН. М: Весь Мир, 2017. 320 с.
51. Олейник А. Ю. Переводческие трансформации в текстовом дискурсе: на материале англо-русского и русско-английского публицистического перевода. Дисс. Москва, 2009. 175 с.
52. Паршин А. Теория и практика перевода. URL: <http://teneta.rinet.ru/rus/pelparshin-andteoria-i-praktika-perevoda.htm>
53. Петрова О. В. Введение в теорию и практику перевода. Нижний Новгород: НГЛУ им. Н.А. Добролюбова, 2002. 97 с.
54. Пиввуева Ю. В. Пособие по теории перевода. М: Филоматис, 2004. 304 с.
55. Погонец В. В. Інноваційні номінації терористичних угруповань та антитерористичних організацій в англійській мові // Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. 2018. № 1. С. 89 – 94.
56. Погонец В. В. Нова фразеологія англійської мови військової сфери // Філологічні трактати. 2017. Т. 9. № 1. С. 80 – 85.
57. Погонец В. В. Номінації та характеристика сучасних військових конфліктів в англійській мові // Нова філологія. 2017. № 69. С. 168 – 172.
58. Погонец В. В. Новітні скорочення військової сфери англійської мови: структурно-семантична характеристика // Нова філологія. 2017. № 71. С. 92 – 96.
59. Полужин М. М. Теорія і практика перекладу. К: УМКВО, 1999. 96 с.
60. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.

61. Ришкова О. П. Застосування маніпуляційних стратегій для вербалізації концепту тероризм у сучасній англійській мові // Проблеми загального і слов'янського мовознавства. 2010. т. 18. № 16 (11). С. 294 – 299.
62. Рычкова Н. В. Перевод как лингвистическая проблема // Сборник статей. М: Издательство московского университета, 2001. 176 с.
63. Семенюк Л. В. Псевдо-евфемія воєнного та політичного характеру у сучасній англійській мові // Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту. 2010. Вип. 22 (2). С. 131 – 134.
64. Сидоров П. И. Ментальный терроризм гибридных войн и синергетика асимметричной обороны // Экология человека. 2014. № 11. С. 38 – 54.
65. Скрипник М. В. Мілітарна метафора як один із засобів вербалізації концепту Україна в російських ЗМІ // Мова і культура. 2013. Вип. 16. т. 1 (163). С. 172 – 178.
66. Слепович В. С. Курс перевода. Translation Course. 3-е изд., доп. Мн: Тетра-Системс, 2003. 320 с.
67. Слышкин Г. Г. Концептологический анализ институционального дискурса // Филология и культура. 2001. С. 34 – 36.
68. Стаднік І. О. До проблеми відображення своєрідності мовної картини світу військової сфери (на матеріалі англійської та української мов) // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. 2014. Вип. 10 (2). С. 107 – 110.
69. Стаднік І. О. Хронотоп і його роль у розкритті концепту war / війна в поетичному дискурсі: перекладознавчий аспект // Науковий часопис нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. 2015. Вип. 13. С. 175 – 182.
70. Стаднік І. О. Поняттєвий компонент концепту war / війна як об'єкт перекладу // Наукові записки «Острозька академія». 2016. № 62. С. 313 – 316.
71. Тхір М. Б. Лексико-семантична репрезентація теми «війна» в політичних промовах Б.Обами // Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту. 2013. Кн. 3. С. 226 – 228.

72. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. М: Высшая школа, 2003. 416 с.
73. Фёдоров А. В. Искусство перевода и жизнь литературы. М: Наука и жизнь, 1999. с. 25 – 32.
74. Храбан Т. Є. Дослідження концепту за допомогою використання фреймово-слотової моделі (на прикладі концепту війна) // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. 2015. № 27. С. 449 – 456.
75. Четверікова О. Р. Лінгвістичні та перекладацькі відмінності термінів і аббревіатур воєнної тематики // Одеський лінгвістичний вісник. 2017. № 9. С. 124 – 128.
76. Швейцер А. Д. Теория перевода. М: Наука, 2000. 234 с.
77. Янковець О. В. Англійська прикордонна термінологія: лексико-семантичний аналіз та особливості вживання // Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. 2018. № 1. С. 119 – 123.
78. Янчук С. Я. Теорія військового перекладу в Україні: стан, проблеми, перспективи // Мовні і концептуальні картини світу. 2013. № 43 (4). С. 328 – 335.
79. Ярова Л. В. Сучасне тлумачення поняття «тероризм» // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. 2018. Вип. 32 (3). С. 149 – 151.
80. Élisabeth Lavault-Olléon. Journaliste et traducteur: deux métiers, deux réalités / Élisabeth Lavault-Olléon Véronique Sauron. URL: <http://ilcea.revues.org/210>
81. Hamilton R. Precision guided munitions and the new era of warfare // Air Power Studies Centre. Royal Australian Air Force, 2009. 120 p.
82. Hoffman Frank G. Hybrid warfare and challenges. JFQ: Joint Force Quarterly. 2009. С. 34 — 48.
83. Newmark P. Approaches to Translation / Peter Newmark. Oxford: Pergamon Press, 2000. 200 p.
84. Nida E. A. The Theory and Practice of Translation / E.A. Nida, C.R. Taber. Leiden: E.J. Brill, 1999. 197 p.

85. Nide E. A. *Towards a Science of Translating* / E.A. Nide. Leiden: E.J. Brill. 2001. 331 p.
86. Peacocke Ch. Proper names, reference, and rigid designation. In: *Meaning, Reference, and Necessity* (S. Blackburn (ed.)). Cambridge, 2002. 251 p.
87. René Meertens *La traduction des textes journalistiques*. URL: <http://www.foreignworld.com/fr/Articles/Meertens/>
88. Savory Th. *The Art of Translation* / Th. Savory. — Boston: The Writers, 1999. — 191 p.
89. Sweetser E. *From etymology to pragmatics: metaphorical and cultural aspects of semantic structure* / E. Sweetser. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 174 p.
90. Talmy L. *Toward a Cognitive Semantics* / L. Talmy. Cambridge, MA: MIT Press, 2000. 566 p.
91. Van Dijk T. A. *Discourse and Manipulation* / T.A. Van Dijk // *Discourse and Society*. 2006. Vol.17 (3). P. 359 — 383.
92. Zhulavska O. *Translation Transformations in the Interpretation Process of Nominations Representing the Concept Terrorism (Based on British and Ukrainian Newspaper Discourse)* // *Філологічні трактати*. 2017. Т. 9. № 2. С. 50 – 54.
93. Weinreich U. *On the semantic structure of language* // Greenberg J.H. (ed.) *Universals of language*. Cambridge (Mass.), 1999. P. 176.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

94. (АУС) — М.І. Балла Англійсько-український словник/ Близько 120 000 слів. Київ: Освіта, 1996. Т. 1. 752 с.
95. (УМКТСЛТ) — Єрмоленко С. Я. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С.Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 156 с.
96. (НРЛФАУС) — Зацний Ю. А. Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник / Ю.А. Зацний, А.В. Янков. Вінниця: Нова Книга, 2010. 224 с.
97. (СНАУ) — Зацний Ю. А. Словник неологізмів англо-український. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
98. (БАРС) — Мюллер В. К. Большой англо-русский словарь: [220 000 слов] / В.К. Мюллер. М: Вече, 2009. 832 с.
99. (ВТССУМ) — В.Т. Бусел. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
100. (ЛЭС) — В.Н. Ярцева. Лингвистический энциклопедический словарь. М: Сов. энциклопедия, 1990. 683 с.
101. Словопедія. Словник синонімів. URL:
<http://slovopedia.org.ua/41/53394/262907.html>
102. (АРВС) — Судзиловский Г. А. Англо-русский военный словарь. М: Военное изд-во Министерства обороны СССР, 1968. 1062 с.
103. (ТСРЯ) — Г.Н. Складерской. Толковый словарь русского языка начала ХХІ века: Актуальная лексика. М: Эксмо, 2008. 1136 с.
104. (LAS) — Anderson J. K. The Literature of Anglo-Saxons / J. K. Anderson. Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1999. 431 p.
105. (DMT) — Bowyer R. Dictionary of Military Terms. Bloomsbury, Macmillan, 2009. 262 p.
106. (CDAE) — Cambridge Dictionary of American English / [Sidney I. Landau]. New York : Cambridge University Press, 2008. 1068 p.

107. (AFWP) — Dickson P. War Slang. American Fighting Words and Phrases from the Civil War to the Gulf War. New York, London, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore, Pocket Books, 1999. 403 p.
108. (LDCE) — Longman Dictionary of Contemporary English. L: Longman, 2009. 1950.
109. (OED) — Online Etymology Dictionary. URL: www.etymonline.com/index.php
110. (OED) — Oxford English Dictionary. URL: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/war?searchDictCode=all>
111. (AHDEL) — The American Heritage Dictionary of the English Language. Boston and New York: Houghton Mifflin, 2000. 2112 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(TH) — Thelondonpaper. Friday, 9 May 2014. 48 p.

(PD) — The Press Democrat. Santa Rosa, California. Monday, December 30, 2015. 22 p.

(MN) — The Moscow News. № 7 – 10, 2014. 26 p.

(BN) — BBC News, 2014. URL: <https://www.bbc.com/news/world>

(TG) — The Guardian. Oct. 20, 2015. 20 p.

(MP) — The Monthly Packet, 2016. № 5. 34 p.

(IBD) — Investor's Business Daily, 2006. June 23.

ДОДАТКИ

Мовні засоби на позначення концепту ГІБРИДНА ВІЙНА та їх відтворення в українському перекладі

№	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>In <u>hybrid warfare</u>, conventional and unconventional forces, combatants and civilians, physical destruction and information manipulation become thoroughly intertwined (TH: 17).</i>	У <u>гібридній війні</u> звичайна і нетрадиційна військова сила, військові і цивільні особи, фізичне руйнування і інформаційне маніпулювання виявляються щільно переплетеними (переклад наш – К.О.).
2.	<i>So, in this era of global warming, smart bombs, <u>cyber warfare</u>, and worldwide epidemics, our societies must be protected with more complex and subtle strategies (PD: 7).</i>	Так, в цю епоху глобального потепління, розумних бомб, <u>кібервійн</u> і пандемій наші суспільства повинні бути захищені за допомогою більш ускладнених і комплексних стратегій.
3.	<i>The EU cannot ignore the political, social, and security challenges that confront this huge swathe of northern Africa, and the US cannot afford to neglect this region in its <u>global fight against terrorism</u> (MN: 12).</i>	ЄС не може ігнорувати політичні та соціальні проблеми, а також проблеми безпеки, що стоять перед цією величезною областю Північної Африки, та й США не можуть дозволити собі нехтувати цим регіоном у своїй <u>глобальній війні проти тероризму</u> .
4.	<i>Military theorists today write about “<u>fourth generation warfare</u>” that sometimes has “no definable battlefields or fronts”; indeed, the distinction between civilian and military may disappear (BN: URL).</i>	Військові теоретики сьогодні пишуть про « <u>четверте покоління способів ведення війни</u> », в яких іноді відсутні поняття «фронт» і «поле бою»; більш того, відмінність між цивільним і військовим може стиратися.
5.	<i>It’s the remote system by which all our <u>military drones</u> are controlled and our <u>smart bombs</u> are guided (TG: 18).</i>	Це система віддаленого управління нашими <u>військовими роботами</u> і нашими « <u>розумними бомбами</u> ».
6.	<i><u>Network-centric warfare</u>, also called <u>network-centric operations</u> or <u>net-centric warfare</u>, is</i>	<u>Мережево-центрична війна</u> — нова воєнна доктрина (або теорія ведення війни), яка була вперше

	<i>a military doctrine or theory of war pioneered by the United States Department of Defense (MP: 27).</i>	застосована Міністерством оборони США.
7.	<i>In an age of <u>cyber warfare and drones</u>, the end of <u>R2P</u> or <u>humanitarian intervention</u> is hardly foretold (BN: URL).</i>	В епоху <u>кібер-воєн і безпілотних літальних апаратів</u> відмова від <u>R2P</u> або <u>гуманітарних інтервенцій</u> здається малоімовірною.
8.	<i>How could countries be justified in engaging in <u>all-out war to combat terrorism</u> while questioning Iran's effort to uproot terrorism? (BN: URL)</i>	Як можна обґрунтувати участь країн у <u>глобальній війні проти тероризму</u> , якщо ставляться під сумнів зусилля Ірану щодо викорінення тероризму?
9.	<i>If <u>cyber warfare</u> is the next <u>cash cow</u>, then Ian was an asset (PD: 4).</i>	Якщо <u>кібер-війна</u> стає такою <u>вигідною</u> , то Ієн був на коні.
10.	<i>The <u>information war</u> was part of the <u>undeclared war</u> that Russia was currently waging in Ukraine (TH: 28).</i>	<u>Інформаційна війна</u> є частиною <u>неоголошеної війни</u> , яку Росія в даний час веде в Україні.
11.	<i>The major threats to international security today are generated by the <u>asymmetrical conflict</u> created by international terrorism, transnational crime and drug trafficking (TG: 11).</i>	Сьогодні основну загрозу для міжнародної безпеки являє <u>асиметричний конфлікт</u> , який створюється міжнародним тероризмом, транснаціональною злочинністю і наркоторгівлею.
12.	<i>Close cooperation and information sharing within the security and intelligence community is essential, particularly in relation to threat assessments for <u>information operations</u> or “<u>cyber warfare</u>”, <u>cyber-sabotage</u> and <u>cyber-crime</u> (TH: 22).</i>	Тісна співпраця та обмін інформацією в рамках системи безпеки і розвідки є вкрай необхідними, зокрема в тому, що стосується оцінок загрози для <u>інформаційних операцій</u> або ж <u>«кібервійн»</u> , <u>кіберсаботажа</u> і <u>кіберзлочинності</u> .
13.	<i>We cannot rule out the possibility that hostile States might <u>hire cyber-criminals</u> and <u>wage an information war</u> using new forms and new methods (PD: 9).</i>	Не можна виключати і можливість того, що вороже налаштовані держави можуть таємно <u>наймати кіберзлочинців</u> , по суті в нових формах і новими методами <u>вести інформаційні війни</u> .
14.	<i>Yes, you all destroyed yourself in some <u>massive war</u> (MN: 16).</i>	Так, ви всі знищили себе в якійсь <u>глобальній війні</u> .
15.	<i>Terrorists, too, can exploit new vulnerabilities in <u>cyberspace</u> to engage in <u>asymmetrical warfare</u> (BN: URL).</i>	Терористи також можуть використовувати нову вразливість <u>кіберпростору</u> для <u>партизанської</u>

		<u>війни</u> .
16.	<i>The occupation and the annexation of territory cannot be the starting point for any peace negotiations in the area (PD: 17).</i>	Окупація та анексія території не можуть служити відправною точкою мирних переговорів в цьому регіоні.
17.	<i>The Skeleton Key is the culmination of five years of RD into state-of-the-art cyber warfare (MN: 15).</i>	«Відмичка» — апофеоз п'ятирічних досліджень і розробок в області сучасних кібервійн.
18.	<i>At the request of the President of the Russian Federation, Mr. Vladimir Putin, one special operation to establish the whereabouts and to arrest members of illegal military groups is not conducted without the participation of a procurator (BN: URL).</i>	На вимогу Президента Російської Федерації В.В.Путіна жодна спецоперація по встановленню місцезнаходження та затриманню учасників <u>незаконних військових формувань</u> не проводиться без участі прокурора.
19.	<i>Mass media of the neighbouring country began to use caricatures in the information war between Russia and Belarus (BN: URL).</i>	В інформаційній війні Росії і Білорусі ЗМІ сусідньої країни стали використовувати жанр карикатури.
20.	<i>There have been reports that a wanted Islamic Jihad militant was killed by Israeli troops ... (TG: 6).</i>	Надійшли повідомлення про те, що один розшукуваний ізраїльською владою <u>бойовик</u> організації «Ісламський джихад» був убитий ізраїльськими силами ...
21.	<i>The victim, Ian masefield, had an I.D. Badge from ascalon securities' cyber warfare division (TH: 14).</i>	У жертви, Ієна Мейсфілда, був пропуск з відділу кібер-війни компанії «Ескалон Сек'юрітіз».
22.	<i>The Greddian separatists were led by Floyd Lawton, a former sniper for the United States' army (PD: 9).</i>	Сепаратистів очолював Флойд Лоутон, колишній <u>снайпер</u> армії Сполучених Штатів.
23.	<i>Otherwise, a parody of a trial and the absence of any due process will only revive hatred and fear in a country where every family includes a militia member, a soldier or a victim (MN: 3).</i>	В іншому випадку, пародія на суд і відсутність навіть видимості належного процесу приведуть лише до відродження ненависті і страху в країні, де в кожній родині є або <u>ополченець</u> , або солдат, або жертва.
24.	<i>It demanded that the Russian Federation immediately cease its information war and restore</i>	Вона вимагає, щоб Російська Федерація негайно <u>припинила</u> свою інформаційну війну і

	<i>constructive and predictable relations with Ukraine (TG: 13).</i>	відновила конструктивні і передбачувані відносини з Україною.
25.	<i>In addition to the one <u>commando</u> captured alive, we assume that three North Korean <u>commandos</u> remain at large (MP: 18).</i>	Крім одного з <u>диверсантів</u> , захопленого в полон, ми припускаємо, що ще три північнокорейських <u>диверсанта</u> залишаються на свободі.
26.	<i>That process should not be held <u>hostage to terrorists</u> (TH: 28).</i>	Не слід робити цей процес заручником терористів.
27.	<i>We have experienced the first full-scale <u>cyber warfare campaign</u>, which was aimed at crippling my country's economy and our ability to communicate with the outside world (PD: 11).</i>	Ми стали жертвою першої повномасштабної <u>електронної війни</u> , яка була спрямована на нанесення шкоди економіці нашої країни і нашої здатності підтримувати контакти із зовнішнім світом.
28.	<i><u>Civilians</u> continued to pay an unacceptably high price for the conflict (BN: URL).</i>	<u>Мирні жителі</u> продовжують платити неприйнятно дорогою ціною за цей конфлікт.
29.	<i>Some delegations urged the Conference to start consideration on the issue of <u>cyber security and cyber warfare</u> due to the fact that the use of some modern technologies as <u>a means of war</u> could produce devastating effects, comparable with the <u>use of weapons of mass destruction</u> (TH: 13).</i>	Деякі делегації настійно закликали Конференцію почати розгляд питання про <u>кібербезпеку і кібервійну</u> в зв'язку з тим, що використання деяких сучасних технологій як <u>засобу ведення війни</u> може мати згубні наслідки, які можна порівняти із застосуванням зброї масового <u>знищення</u> .
30.	<i>During those wars, one of the preferred weapons often used by <u>official armies</u> and by <u>irregular forces</u> were <u>anti-personnel landmines</u> (PD: 14).</i>	В ході цих війн одним з найбільш бажаних видів зброї, що часто використовувалася <u>регулярними збройними силами і нерегулярними військами</u> , були <u>протипіхотні міни</u> .
31.	<i>In several instances, the <u>security forces</u> aimed at the vital organs of demonstrators and shot people in the back as they fled (MN: 17).</i>	У ряді випадків <u>силовики</u> цілилися в життєво важливі органи і стріляли в спину демонстрантам, що тікали.
32.	<i>1 x 4.2 <u>MORTAR</u> (ground mounted) has been reduced by severing (TG: 5).</i>	1 <u>міномет</u> калібру 4,2 дюйма «Мортар» (що встановлюються на землі) був <u>знятий з озброєння</u> .
33.	<i>All three considerations combine to</i>	При комбінації всіх цих трьох

	<i>make many kinds of <u>anti-satellite weapons</u> imaginable and/or desirable, from <u>electronic warfare equipment</u> ('<u>jamming</u>' devices) and <u>cyber warfare capabilities</u>, to <u>weapons that attempt to target directly the satellite itself</u> (MN: 16).</i>	міркувань стають можливими і / або бажаними багато видів <u>противосупутникової зброї</u> – від засобів <u>ведення електронної війни</u> (засоби <u>радіоелектронного «глушіння»</u>) і <u>кібернетичних бойових потенціалів до зброї</u> , призначеної <u>для прямого ураження</u> власне супутника.
34.	<i>As states and organizations come to understand better the importance of the Internet to their economic wellbeing, cost-benefit calculations of the utility of <u>cyber warfare</u> may change, just as learning over time altered the understanding of the <u>costs of nuclear warfare</u> (PD: 12).</i>	Оскільки держави і організації стали краще розуміти важливість Інтернету для їх економічного добробуту, розрахунки витрат і вигод від доцільності <u>кібервійни</u> можуть змінитися, також як вивчення протягом довгого часу, змінило розуміння ціни <u>наслідків ядерної війни</u> .
35.	<i>Negotiations, <u>psychological warfare</u>, secrets, <u>strategies</u>, <u>signatures</u>, <u>victory</u>, noble things! (BN: URL)</i>	Переговори, <u>психологічна війна</u> , секрети, <u>стратегії</u> , <u>підписання капітуляцій</u> , <u>перемога</u> , <u>благородні речі!</u>
36.	<i>It was proposed to keep only three classes of generic <u>APCs</u> (TH: 27).</i>	Було запропоновано зберегти тільки три типових класи <u>БТР</u> .
37.	<i>It is a significant document which provides us with an effective <u>anti-terrorist mechanism</u> and defines the obligations of every country <u>in the global war against that evil</u> (PD: 10).</i>	Цей важливий документ є ефективним <u>антитерористичним механізмом</u> і визначає зобов'язання кожної країни в <u>глобальній війні проти цього зла</u> .
38.	<i>Of course, <u>civil war</u> and <u>irregular combatants</u> are not new, as even the <u>traditional law of war</u> recognizes (MN: 14).</i>	Звичайно, <u>громадянські війни</u> і <u>нерегулярні військові формування</u> не нові, також як не завжди дотримуються і <u>традиційні закони війни</u> .
39.	<i>The importance of peace for the enjoyment of human rights in areas of <u>guerilla activities</u> and <u>military counter-insurgency operations</u> cannot be overemphasized (PD: 12).</i>	Неможливо переоцінити значення світу для здійснення прав людини в районах <u>дій партизан</u> і <u>військових операцій проти повстанців</u> .
40.	<i>He just joined our <u>cyber warfare division</u> (PD: 18).</i>	Він щойно приєднався до нашого <u>відділу кібервійни</u> .
41.	<i>The operatives launched a <u>rocket-propelled grenade</u> ("RPG") missile towards the building occupied by the</i>	Бойовики рано вранці 13 січня запустили <u>реактивну гранату («РПГ»)</u> по будівлі, яке займав

	<i>IDF unit in the early morning hours of 13 January (MN: 11).</i>	підрозділ ЦАХАЛ.
42.	<i>As a result, six Russian border guards were killed and several were wounded and the <u>armoured infantry vehicle</u> was put out of action (BN: URL).</i>	В результаті цього загинуло шість російських прикордонників, є поранені, виведена з ладу <u>бойова машина піхоти</u> .
43.	<i>To date, there had been no investigation of the <u>sniper shootings</u> in the Maidan and the mass casualties in Odessa and other Ukrainian cities (TG: 14).</i>	На сьогоднішній день не проведено жодного розслідування <u>снайперських обстрілів</u> на Майдані і масової загибелі людей в Одесі та в інших містах України.
44.	<i>To that end, this regime has conducted extensive operations ranging from <u>covert operations, cyber warfare, psychological war</u> and assassination of nuclear scientists to the threat of <u>a military strike on Iran</u> (TH: 33).</i>	З цією метою зазначений режим проводить широкі операції, починаючи з <u>ведення таємних операцій, кібернетичної та психологічної війни</u> і вбивства вчених-ядерників і закінчуючи загрозою <u>нанесення військового удару по Ірану</u> .
45.	<i>The <u>puppet army</u> resumed anti-DPRK <u>psychological warfare</u>, including broadcasting and the leaflet-scattering operation (TH: 22).</i>	<u>Маріонеткова армія</u> відновила <u>психологічну війну</u> проти КНДР, включаючи радіомовлення і операцію по розкиданню листівок.
46.	<i>And it won't look like <u>sabotage</u>? (BN: URL)</i>	І це не буде виглядати, як <u>диверсія</u> ?
47.	<i><u>Armoured Infantry Fighting Vehicle 501 (BMP-1)</u> (BN: URL)</i>	<u>Броньована бойова машина піхоти 501</u> (на базі російської БМП-1)
48.	<i>Those allegations were hotly denied by the representatives of the <u>Ministry of Defence</u>, in whose opinion the Serbs were <u>conducting intensive psychological warfare</u> (MP: 16).</i>	Представники <u>Міністерства оборони</u> категорично відкинули це твердження, заявивши, що серби <u>ведуть дуже активну психологічну війну</u> .
49.	<i>Any <u>military person</u> knows – and not only military people, I think – that when such an operation is conducted, places are targeted not only within the immediate zone of conflict, but sometimes also beyond that area: those areas that support military action are targeted (PD: 7).</i>	Як знає будь-яка <u>військова людина</u> – і не тільки військова, я думаю – коли ведеться такого роду операція, придушуються цілі не тільки безпосередньо в районі конфлікту, але іноді і за його межами – ті цілі, які використовуються для підтримки

		військових дій.
50.	<i>Cyber threats and potential cyber warfare illustrate the increased vulnerabilities and loss of control in modern societies (TG: 8).</i>	<u>Кіберзагрози</u> і <u>потенційні кіберспособи ведення війни</u> відображають зростаючу вразливість і втрату контролю в сучасних суспільствах.
51.	<i>And could a weakened Europe cope with <u>an oil shock</u> at all? A regional and global <u>security shock</u> caused by asymmetric warfare could add still further to the world economy's troubles, causing exports to slump even more (TG: 3).</i>	А чи зможе ослаблена Європа взагалі впоратися з <u>нафтовим шоком</u> ? Регіональний і глобальний <u>шок безпеки</u> , викликаний асиметричною війною, може додати неприємностей світовій економіці, що призведе до ще більшого зниження експорту.
52.	<i>Today's elections are thus not merely "sham" elections – they are a <u>calculated diversion</u>, designed to throw a wrench in the peace process and prolong the suffering of the Syrian people (MN: 12).</i>	Сьогоднішні вибори – це не просто фарс, це <u>продумана диверсія</u> , покликана зупинити мирний процес і продовжити страждання сирійців.
53.	<i>So who could have imagined seven years ago that our alliance today would be <u>training troops</u> in Iraq, providing air lift in Darfur, and rooting out terrorists in places like Kandahar? (MP: 16).</i>	Ніхто, мабуть, не міг уявити собі сім років тому, що наш альянс сьогодні буде <u>проводити вчення військ</u> в Іраку, забезпечуючи повітряні перевезення та знищуючи тероризм у Кандагарі.
54.	<i><u>Mercenaries</u> exist and operate as groups of professionals selling their skill in war and violence (MN: 11).</i>	<u>Найманці</u> існують і діють в якості груп професіоналів, які пропонують свої послуги для участі у війні і насильстві.
55.	<i><u>Land-mines</u> are among the most insidious weapons commonly used in war (TG: 2).</i>	<u>Міни</u> – це один з найбільш підступних видів зброї, які звичайно застосовуються під час війни.
56.	<i>Regrettably, by the time this building was completed, the organization it had been built to accommodate had been unable to prevent <u>the descent into global war</u> (MN: 13).</i>	На жаль, на той час, коли було завершено будівництво цього будинку, організація, для розміщення якої він був споруджений, виявилася не в змозі запобігти <u>сповзанню до глобальної війни</u> .
57.	<i>Increasing attention is also being paid</i>	При цьому все більша увага

	<i>to <u>strategic information warfare</u>, which is a wholly new form of conflict (PD: 10).</i>	приділяється такій новій категорії конфлікту, як <u>стратегічна інформаційна війна</u> .
58.	<i>The future development of plans and doctrines for information warfare may well lead to a significant increase in the number of countries in possession of an arsenal of information weapons and thus to the start of <u>an arms race</u> at a new technical level (BN: URL).</i>	Подальший розвиток планів і доктрин інформаційної війни здатен привести до значного розширення кола країн, що володіють інформаційним арсеналом і, відповідно, до початку <u>гонки озброєнь</u> на новому технологічному рівні.
59.	<i>The healthy development of <u>arms control and disarmament efforts</u> will undoubtedly contribute to the <u>global war against terrorism</u> (BN: URL).</i>	<u>Глобальній війні з тероризмом</u> буде напевно сприяти здорове розгортання зусиль з <u>контролю над озброєннями і роззброєнням</u> .
60.	<i>The present report makes a number of proposals with regard to compliance with international humanitarian law in situations of asymmetric warfare, the use of <u>cluster munitions</u> and accountability (BN: URL).</i>	У нинішній доповіді міститься ряд пропозицій щодо дотримання міжнародного гуманітарного права в ситуаціях асиметричних військових дій, а також стосовно до використання <u>касетних боєприпасів</u> і до підзвітності.
61.	<i>... was spun by <u>Kremlin's media mouthpieces</u> into a provocation orchestrated by the West (TH: 32).</i>	... <u>кремлівські інформаційні глашатаї</u> представляють як провокацію, придуману Заходом.
62.	<i>The use of <u>nuclear weapons</u> in war would be contemplated if all other means of resolving the crisis have been exhausted (PD: 6).</i>	У стратегії передбачається можливість застосування <u>ядерної зброї</u> у війні, якщо всі інші засоби розв'язання кризи були вичерпані.
63.	<i>We have an international convention eliminating <u>biological weapons</u> by prohibiting their use in war (MN: 11).</i>	У нас є міжнародна конвенція, яка забороняє застосування на війні <u>біологічної зброї</u> .
64.	<i>The Bush administration says that the detainees are "<u>enemy combatants</u>" in the <u>global war against terror</u> – a war that is being waged around the world, and that could last for decades (TH: 12).</i>	Адміністрація Буша заявляє, що ув'язнені є « <u>ворожими солдатами</u> » в <u>глобальній війні проти тероризму</u> – війні, яка <u>ведеться</u> по всьому світу і яка може тривати протягом десятиліть.
65.	<i>The number of injuries or loss of life resulting from <u>unconventional warfare</u>, violence and insecurity remained very</i>	Число вбитих і поранених у результаті <u>нетрадиційних методів ведення бойових дій</u> , насильства і

	<i>high (TH: 11).</i>	відсутності безпеки залишається досить високим.
66.	<i><u>Hostile fire may be returned affectively and promptly to stop a hostile act</u> (MN: 16).</i>	Дозволяється негайно відкривати <u>вогонь на ураження</u> у відповідь на вогонь противника <u>для припинення ворожих дій</u> .
67.	<i><u>Warning shots aimed to prevent harm to either innocent civilians or the opposing force</u> (TG: 8).</i>	Застосування <u>попереджувальних пострілів</u> покликане запобігти нанесенню ушкоджень мирному цивільному населенню чи <u>ворожим силам</u> .
68.	<i>As often happens in war, <u>military equipment</u> sometimes changed hands a few times (TG: 9).</i>	Як це часто буває на війні, <u>бойова техніка</u> іноді кілька разів переходила з рук в руки.
69.	<i>Where have we ever had an agreement to defend a foreign country from <u>external attack and internal attack</u> that was not a treaty? (MN: 12).</i>	Чи мали ми коли-небудь угоду щодо захисту іншої країни від <u>зовнішнього нападу і внутрішньої атаки</u> , яка не є договором?
70.	<i>The United States of America was using all forms of government-<u>controlled mass media to launch large-scale psychological warfare</u> intended to cause internal unrest and overturn the systems of sovereign States, under the disguise of “freedom of speech” (TG: 4).</i>	Сполучені Штати Америки використовують всі види <u>контрольованих урядом засобів масової інформації</u> під виглядом «свободи слова» для <u>розпалювання великомасштабної психологічної війни</u> з метою провокації внутрішніх заворушень і повалення ладу в суверенних державах.
71.	<i><u>Both Missions</u> required adequate resources to meet the challenges presented by <u>asymmetric warfare</u> (BN: URL).</i>	Обидві <u>місії</u> потребують достатніх ресурсів для вирішення проблем, пов'язаних з <u>асиметричними методами ведення бойових дій</u> .
72.	<i>An intensifying insurgency in Afghanistan has piled pressure on Pakistan to go after militants operating from sanctuaries in remote enclaves on its side of the border (MN: 12).</i>	Зростання повстанського руху в Афганістані примусило уряд Пакистану <u>вдатись до переслідування бойовиків</u> на своїй території, котрі діють із безпечних зон віддалених поселень, що не контролюються

		урядом.
73.	<i>It is true that <u>local wars</u> have so far not posed a serious threat to international peace and security, but by some accounts they have already killed and maimed more people than both world wars combined (PD: 13).</i>	Правда те, що <u>локальні війни</u> поки що не створювали серйозної загрози міжнародному миру і безпеці, проте, згідно з деякими даними, в ході цих війн вже загинуло і покалічено більше людей, ніж в ході обох світових воєн разом узятих.
74.	<i>Systematic <u>cyber attacks</u> constitute a new frontier of asymmetrical warfare at a time when the world already confronts other unconventional threats, including <u>transnational terrorism</u> (BN: URL).</i>	Систематичні <u>кібератаки</u> створюють новий кордон асиметричної війни під час, коли перед світом уже стоять нетрадиційні загрози, включаючи <u>транснаціональний тероризм</u> .
75.	<i>A new system for designating and naming <u>military rockets</u> and <u>missiles</u> has recently been announced (PD: 8).</i>	Нещодавно було оголошено про нову систему для позначення й найменування <u>військових ракет</u> .
76.	<i>Iraqis know their people, they know their language and they know their culture, and they know who the <u>terrorists</u> are (MN: 9).</i>	Іракці знають своїх людей, вони знають свою мову і вони знають свою культуру, і вони знають, хто такі <u>терористи</u> .
77.	<i>It is never too late to <u>deal a blow</u> to al'Qaeda. It is never too late to advance freedom. And it is never too late to <u>support our troops in a fight they can win</u> (MP: 6).</i>	Ніколи не пізно <u>завдати удару</u> по Аль-Каїді. Ніколи не пізно просувати свободу. І ніколи не пізно <u>підтримати наші війська в бою</u> , який вони можуть виграти.
78.	<i>Some countries distorted public information as a form of <u>psychological warfare</u> designed to corrupt developing countries' peoples and impose on them ideological and cultural values that sought to instigate <u>political instability</u> and <u>socio-economic chaos</u> (BN: URL).</i>	Деякі країни використовують громадську інформацію в якості способу ведення <u>психологічної війни</u> , спрямованої на розбещення народів країн, що розвиваються і нав'язування їм ідеологічних і культурних цінностей, які сприяють <u>політичній дестабілізації</u> і створенню <u>хаосу в соціально-економічній сфері</u> .
79.	<i>The <u>threat of weapons of mass destruction</u> also remains a concern of highest priority (BN: URL).</i>	<u>Загроза, що виходить від зброї масового знищення</u> , також залишається предметом нашої

		серйозної стурбованості.
80.	<i>The Government relied extensively on the superior firepower of its air force and artillery, while non-State armed groups increasingly resorted to methods of <u>asymmetric warfare</u>, such as <u>suicide bombings</u> and the use of <u>improvised explosive devices</u> (BN: URL).</i>	Уряд широко спирався на перевагу у вогневій потужності своїх військово-повітряних сил і артилерії, а неурядові озброєні групи все частіше вдавалися до таких методів ведення « <u>асиметричної війни</u> », як <u>терористичні акти</u> , що <u>здійснюються смертниками</u> , і застосування <u>саморобних вибухових пристроїв</u> .
81.	<i>Terrorism is one of the <u>instruments of asymmetrical warfare</u> — that is warfare by small groups against large States, warfare in unconventional ways , and the delivery of <u>unconventional attacks</u> against established States and established governmental institutions (BN: URL).</i>	Тероризм є одним з <u>інструментів асиметричної війни</u> – війни, яку ведуть невеликі групи проти великих держав, війни із застосуванням нетрадиційних методів та <u>нанесенням нетрадиційних ударів</u> по відомим державам і відомим урядовим інститутам.
82.	<i>The issue goes beyond old worries during the <u>Cold War</u> that the Russians would tap into the cables — a task American <u>intelligence agencies</u> also mastered decades ago (MN: 9).</i>	Питання виходить за рамки старих проблем під час <u>холодної війни</u> , тактика залучення росіянами кабелів – завдання, яке американські <u>розвідки</u> також опановували ще десятиліття тому.
83.	<i>Such <u>psychological warfare</u> has been used to neutralize the work of non-governmental human rights organizations, to force indigenous peoples to leave their lands and to weaken traditional authorities (PD: 17).</i>	<u>Психологічна війна</u> використовується для нейтралізації неурядових правозахисних організацій, примусу корінних народів покинути свої землі і ослаблення традиційних органів влади.
84.	<i>In certain towns, <u>organized partisan groups</u> imposed their own measures in violation of the right to freedom of movement (Yopougon, Abobo, Anono, Issia, Koumassi, etc.) (TH: 28).</i>	У деяких населених пунктах, <u>організовані групи партизан</u> вживали власних заходів, що порушують свободу пересування (Йопугоне, Абобо, Аноно, Ісія, Кумасі, і т.д.).
85.	<i>The leadership of Ukraine has asked since Thursday for <u>military aid</u> (MP: 14).</i>	Починаючи з четверга керівництво України просить надати йому <u>військову допомогу</u> .

86.	<i>Where do you stop – which country next is to <u>be bombed to hell in the name of an “ethical” foreign policy?</u> (MN: 8).</i>	Хто наступний – яку країну потім будуть <u>нещадно бомбити</u> в ім'я «етичної» зовнішньої політики?
87.	<i>And, if forced to impose regime change as the ultimate solution to the dilemma, the report assumes that this would require <u>military occupation</u>, which would entail a commitment of resources and personnel greater than what the US invested in the Iraq and Afghanistan wars combined (TH: 23).</i>	В разі необхідності зміни режиму як остаточного вирішення дилеми, в доповіді передбачається, що для цього буде потрібна <u>військова окупація</u> , яка спричинить необхідність виділення більшого обсягу ресурсів і персоналу, ніж ті, які США інвестували в Ірак і Афганістан разом узяті.
88.	<i>It is reported that there is a growing reliance on <u>State-sponsored gangs to break up meetings and rallies of government critics</u> (PD: 13).</i>	Повідомляється про зростаюче число випадків використання <u>підтримуваних державою груп для розгону демонстрацій і мітингів</u> противників державної політики.
89.	<i>There was no stronger power than the free will of people to determine their fate and their legitimate quest for freedom; aggression, violence and <u>State-sponsored propaganda</u> would not prevent the people from exercising that right (BN: URL).</i>	Немає більшої сили, ніж вільна воля народу визначити свою долю і його законна боротьба за свободу; агресія, насильство і <u>фінансована державою пропагандистська машина</u> не зможуть перешкодити народу здійснити це право.
90.	<i>They have raised the question of how Governments can protect their countries and citizens against <u>unconventional weapons and unconventional methods of warfare</u>, whether employed by State or non-State actors (BN: URL).</i>	Вони змусили нас задуматися над питанням про те, яким чином уряди можуть захистити свої країни і своїх громадян від <u>нетрадиційних видів зброї і нетрадиційних методів ведення війни</u> , незалежно від того, застосовуються вони державними чи недержавними суб'єктами.
91.	<i>The provocative actions of the Croat artillery against <u>the civilian targets and the positions of the 11th Corps of the Serb Army of Krajina</u> is coupled with <u>propaganda activities</u> in all media that wage a <u>psychological warfare</u>,</i>	Провокаційні дії хорватської артилерії проти <u>цивільних цілей і позицій 11-го корпусу сербської армії Країни</u> супроводжуються <u>пропагандистською діяльністю</u> всіх засобів масової інформації,

	<i>which affects the Serb population and generates fear among them (BN: URL).</i>	які <u>ведуть психологічну війну</u> , яка негативно позначається на сербському населенні і викликає у нього страх.
92.	<i>Reducing the threat posed by <u>weapons of mass destruction</u> remains the highest priority for my Government (BN: URL).</i>	Для мого уряду найвищим пріоритетом є скорочення загрози від <u>зброї масового знищення</u> .
93.	<i>“Such <u>military aggression</u> involved <i>inter alia</i> violation of the sovereignty and territorial integrity of the, violations of international humanitarian law and massive human rights violations” (BN: URL).</i>	«Така <u>збройна агресія</u> ... була пов'язана, зокрема, з порушенням суверенітету і територіальної цілісності, порушеннями міжнародного гуманітарного права і масовими порушеннями прав людини.
94.	<i>Wars today are often fought not between sovereign countries or with regular armies, but between different religious, ethnic and political groups and with <u>irregulararmed groups</u> (MN: 11).</i>	Сучасні війни ведуть часто між собою не суверенні країни або регулярні армії, а різні релігійні, етнічні та політичні групи і їх <u>нерегулярні збройні угруповання</u> .
95.	<i>As if starving and killing the population were not enough, on direct orders from the Israeli Prime Minister as part of Israel's campaign of collective punishment against the residents of <u>the Gaza Strip</u>, <u>Israeli occupying forces</u> have now begun <u>psychological warfare</u> (PD: 7).</i>	Але приречення людей на голод і злидні було, мабуть, недостатньо, і за прямим розпорядженням ізраїльського прем'єр-міністра <u>окупаційні сили</u> почали <u>психологічну війну</u> в якості одного з компонентів кампанії по колективному покаранню населення <u>сектора Газа</u> .
96.	<i>True, since the inception of our Organization there has not been another <u>world war</u>, but <u>local and regional conflicts</u> have taken a more vicious toll than the two <u>world wars</u> combined (TG: 4).</i>	Дійсно, після створення Організації Об'єднаних Націй нових <u>світових воєн</u> не було, проте <u>місцеві і регіональні конфлікти</u> завдали набагато більших збитків, ніж <u>обидві світові війни разом узяті</u> .
97.	<i><u>Armed conflicts</u> provide by far the highest threat to the security of media professionals (TG: 6).</i>	<u>Збройні конфлікти</u> безсумнівно становлять найбільшу загрозу для безпеки працівників засобів масової інформації.
98.	<i>These are the facts that confront us as we gather here today, and these facts have a name: <u>armed aggression</u>,</i>	З цими фактами ми маємо справу і на нашій сьогоднішній зустрічі, і у кожного з них є своя назва:

	<i>ethnic cleansing, mass violation of human rights and <u>continuing illegal occupation</u> (MP: 16).</i>	<u>збройна агресія</u> , етнічна чистка, масове порушення прав людини і <u>тривала незаконна окупація</u> .
99.	<i>It soon became apparent that, with the end of the <u>cold war</u> and the ascendancy of <u>irregular forces</u> – <u>controlled or uncontrolled</u> – the old rules of the game no longer held (BN: URL).</i>	Незабаром стало очевидним, що після закінчення <u>«холодної війни»</u> і масового поширення <u>ірегулярних сил</u> – як <u>контрольованих</u> , так і <u>неконтрольованих</u> – старі правила гри вже не діють.
100.	<i>It has been reported that an integral part of <u>military action</u> is <u>psychological warfare</u>, including the creation of permanent fear in individuals and communities (BN: URL).</i>	Згідно з повідомленнями, невід’ємною частиною <u>військових дій</u> є <u>психологічна війна</u> , в тому числі створення серед людей і громад атмосфери постійного страху.

SUMMARY

Our research paper concerns the research of the peculiarities of the concept of HYBRID WAR in contemporary English newspaper discourse: linguocognitive and translation-related aspects.

One of the most important types of language activities is translation, the mastering of which is necessary for the full work of representatives of various specialties. The translation of newspaper texts of military subjects is generally distinguished by the special military vocabulary, the widespread use of military and scientific and technical terminology, the presence of a large number of phraseological units, abbreviations, shortenings and symbols, metaphorical and metonymic expressions that are typical only for the military sphere of communication.

In our opinion, the linguocognitive approach to solving the problem of military vocabulary research on the designation of the concept of HYBRID WAR is well studied. However, the peculiarities of the translation of the texts of a particular newspaper genre of the military sphere remain beyond the attention of researchers. This group of texts primarily includes military-publicistic texts. In the literature on the translation of military documents, only some comments on this issue can be found. Nevertheless, it is equally important to study the structural and semantic peculiarities of military texts in the aspect of translation, which is especially relevant at this stage of the development of military translation of English periodicals.

The choice of research areas is caused by the rapid development of military science and technology, the emergence of numerous technical innovations and a considerable amount of new information that is essential for solving the problems of military translation. In addition, a great importance is given to the accuracy of the translation, because the translated material can be the basis for important decisions, conduct of military operations and others.

In the military translation, the accuracy of the rendering is very important, as the translated material can become the basis for making important decisions, conducting military operations, etc. A lot of attention was paid to the study of

strategies for sectoral translation by such scholars as: V.M. Komissarov, O.V. Burda-Lassen, V.I. Karaban, Y.I. Retsker. The review of scientific literature on the subject under study, namely: the peculiarities of the concept of HYBRID WAR in contemporary English newspaper discourse: linguocognitive and translation-related aspects (V. Belous, D. Vasilenko, J. Lakoff, L. Neilubin, N. Schmidt, etc.) gives an opportunity to argue that in the modern linguistics and translation science the given problem is paid insufficient attention.

The **topicality** is determined by the general trend of modern linguistic and translation studies' research to study the problems of concept of HYBRID WAR in contemporary English newspaper discourse in linguocognitive and translation-related aspects. The detection of the means of reflection of ideas of HYBRID WAR in today's newspaper discourse and ways of their rendering in Ukrainian translations will contribute to a better understanding of the nature of this linguo-mental construct and patterns of its perception in contemporary media space.

The aim of the research is to study the the peculiarities of the concept of HYBRID WAR in contemporary English newspaper discourse in linguocognitive and translation-related aspects.

The realization of the given purpose is expressed in special **objectives**:

- to determine the theoretical principles of study linguistic means of verbalization of the concept HYBRID WAR in linguistics and translation studies;
- to describe linguistic means of verbalization of the concept HYBRID WAR in the translation studies' aspect;
- to investigate translation strategies of rendering linguistic means of verbalization of the concept HYBRID WAR;
- to distinguish the stylistic features of newspaper text and means of their rendering in translation;
- to consider structural and semantic features of linguistic means of verbalization of the concept HYBRID WAR in newspaper texts;

— to describe ways of equivalent rendering into Ukrainian the linguistic means of verbalization of the concept HYBRID WAR in the translation of the texts of English newspaper discourse;

— to analyze the use of transformations to preserve pragmatic functions of linguistic means of verbalization of the concept HYBRID WAR in the translations of the texts of English newspaper discourse.

The object of the research is the concept HYBRID WAR.

The subject of the research is the peculiarities of linguistic means of verbalization of the concept HYBRID WAR in modern newspaper discourse and ways of their rendering in Ukrainian translations.

The data sources of the research are English newspaper texts, including 100 discourse fragments, selected by sampling from the printed and electronic English periodicals.

The methods of research are predetermined by the aim, objectives and analyzed material: contextually-interpretative method clarified the specific meanings of words and phrases of military branch; conceptual analysis, which aims to trace the way of knowledge of the meaning of the concept through its components; linguostylistic method was used to identify stylistically marked means of verbalization of the concept HYBRID WAR in newspaper texts; contrastive method provided the correlation of lexical, grammatical and lexical and grammatical structures in the source language and their Ukrainian equivalents in military newspaper texts; descriptive method, by which the use of a certain type of transformation was justified; method of transformational analysis, which is in a study of different types of transformations, namely lexical, lexical and grammatical, grammatical.

The scientific novelty of the research is determined by the fact that it comprehensively examines the means of verbalizing the concept of HYBRID WAR in contemporary newspaper discourse and ways of their rendering in Ukrainian translations. The research of specific features of the newspaper texts of the military branch is being conducted. In the paper it is proved that the concept of HYBRID WAR

is universal and culturally conditioned. Structural, semantic and stylistic features of linguistic means to describe the concept of HYBRID WAR in newspaper texts have been revealed.

The practical value of the research is the collected and analyzed material can be used to update theoretical courses on a range of subjects, including: “Lexicology of the English language”, “The stylistics of the English language”, “General Linguistics” as well as to create new courses and special seminars in conceptology, linguo-cultural studies, translation studies. The proposed research results can be useful for linguists and translators who want to improve their professional skills.

Translation analysis of linguistic units on the designation of the concept of HYBRID WAR allows us to conclude that the conceptual metaphor is an integral element in the newspaper military discourse. It makes the language of newspaper more expressive. The study of the illustrative material showed that phrases with metaphorical meanings are constantly used in articles on military subjects. Consequently, we can conclude that metaphorical models of the concept of HYBRID WAR, available in the original text, are, in most cases, preserved. At the same time, widespread the use of methods of omission, replacement (in particular, generalization and specification of meaning), full rearrangement and semantic or sense development (modulation).

In cases where it is impossible to preserve the metaphor due to the peculiarities of valency of the units of translation language, the translator is forced to resort to the method of descriptive translation, compensating for the loss of metaphorical imagery by introducing into the text additional images that enhances expression, and also obvious are the cases of metaphorical lacunae. We see it necessary to stress once again that the translator must adequately convey the metaphors, since an expression that sounds appropriate in the original language during the translation has a completely different pragmatic load, and, consequently, another influence and reaction of the recipient, even if the transmission of semantic components is accurate.